

Årsberetning 2008, Praksisudvalget ved Københavns Universitet

Henrichsen, Carsten Michael

Publication date:
2009

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

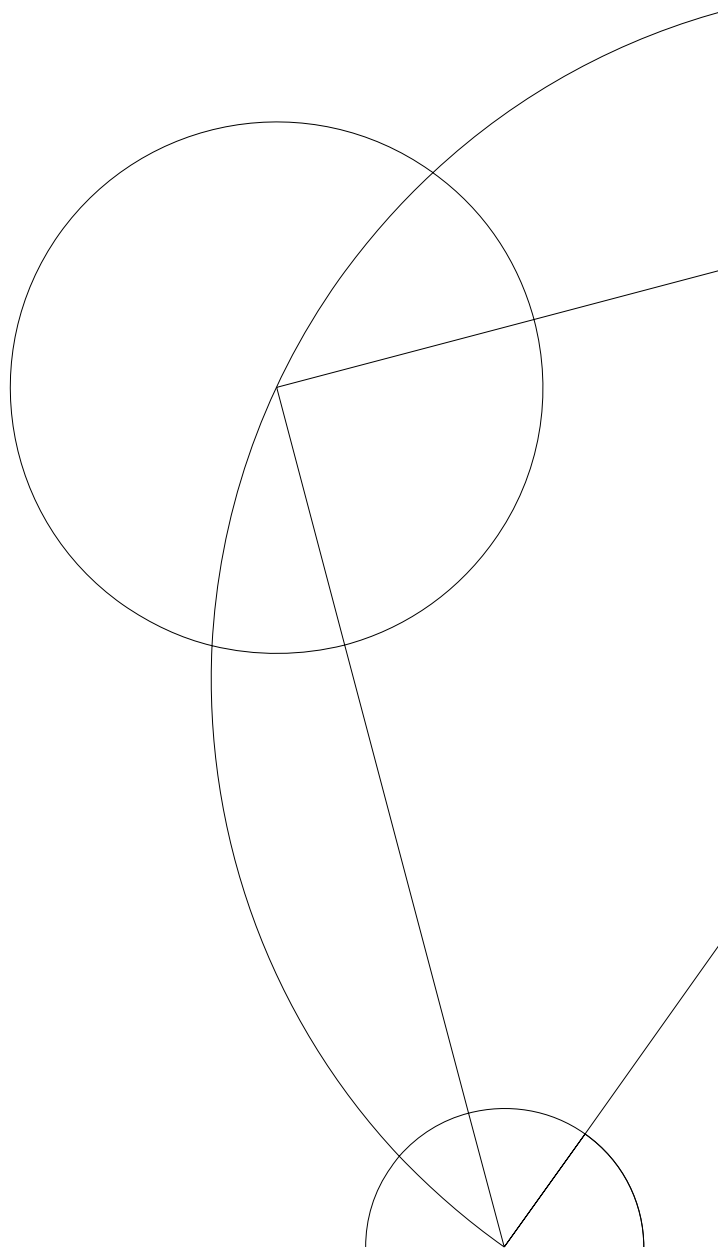
Citation for published version (APA):
Henrichsen, C. M. (red.) (2009). *Årsberetning 2008, Praksisudvalget ved Københavns Universitet*. København: Museum Tusculanum.

Årsberetning 2008

Praksisudvalget ved Københavns Universitet

Københavns Universitet, februar 2009

Årsberetning for Praksisudvalget 2008

Indhold

1. Forord	3
2. Enkeltsager behandlet i 2008	4
3. Høring om tildeling af forfatterskaber	7
4. Seminar om videnskabelig redelighed på studierne	12
5. Nye vejledninger fra UVVU om god videnskabelig praksis	25
6. Ny bekendtgørelse for UVVU (nr. 1122 af 24/11 2008)	30
7. Udvalgets regler om god videnskabelig praksis	32
8. Ny forretningsorden for Praksisudvalget	36
9. Praksisudvalgets medlemmer	39

1. Forord

Hermed afgiver Udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget) ved Københavns Universitet sin årsberetning for 2008.

Udvalget har i årets løb holdt 4 møder og færdigbehandlet 2 sager. Sagerne er kort gennemgået i *kap. 2*. For så vidt angår sager, der er behandlet af UVVU, henvises til den derom udsendte årsberetning for 2007 (Forsknings- og Innovationsstyrelsen, aug. 2008); se herom udvalgets hjemmeside under publikationer.

Endvidere har udvalget med rektors indforståelse foretaget en høring af fakulteterne om deres stilling til reglerne om tildeling af forfatterskab m.v., de såkaldte *Vancouverregler*, som er udformet med henblik på det bio-medicinske område, men som eventuelt også kan udstrækkes til andre videnskabelige områder. *Kap. 3* indeholder udvalgets høringsskrivelse og et kommenteret sammendrag af fakulteternes høringssvar.

Herudover har udvalget i oktober 2008 afholdt et seminar for særligt indbudte om ”*Videnskabelig redelighed på studierne*”. Formålet med seminaret var at sætte fokus på en række spørgsmål om oplysning af de studerende om normerne for god videnskabelig praksis og om administrationen af de gældende ordensregler for de studerende, herunder reglerne om eksamenssnyd. Idet udvalget planlægger at udgive en hvidbog om dette tema senere på året, medtages i denne årsberetning, *kap. 4*, kun et par enkelte oplæg til seminaret til illustration af de emner, der blev behandlet her.

Efter en høringsproces har UVVU foretaget en opdatering af sine vejledninger om videnskabelig redelighed: *Vejledninger i god videnskabelig praksis*, januar 2009. Det er sket efter en omfattende høringsproces i 2008, som Praksisudvalget også har bidraget til. I *kap. 5* trækkes linjerne op fra UVVUs høring til den endelige udgave af vejledningerne, som også er offentliggjort på udvalgets hjemmeside (under regler og vejledninger).

Med *bekendtgørelse nr. 1122/2008* har UVVU endvidere fået et nyt retsgrundlag, som kort kommenteres i *kap. 6*. I kommentaren ses bl.a. på kompetenceforholdene mellem Uredelighedsudvalgene og de lokale myndigheder, herunder de praksisudvalg, som er oprettet ved nogle af landets universiteter.

I tillæg til de for udvalget gældende regler, som er optrykt i *kap. 7*, har udvalget i 2008 vedtaget en Forretningsorden, som er godkendt af Rektor, og som er lagt ud på udvalgets hjemmeside; se herom *kap. 8*.

Afslutningsvis er i *kap. 9* medtaget en oversigt over udvalgets medlemmer.

Carsten Henriksen

Professor, dr. jur.

Formand for Praksisudvalget

2. Enkeltsager behandlet i 2008

Udvalget har i beretningsperioden modtaget to nye sager i tillæg til en sag, som allerede var under behandling, og som var omtalt præliminært i sidste årsberetning. Alle tre sager er færdigbehandlet i beretningsperioden. Sagerne refereres i anonymiseret form, hvor klager er fork. K, mens indklagede er fork. I; evt. vidner er fork. V.

Sag 5/2007: Sag indbragt af rektor for udvalget med påstand om uregelmæssigheder i laboratoriearbejde og offentliggørelse af forskningsresultater fra et forsøg, som ikke havde været udført. Klagen understøttedes af et vidne (V), som havde foretaget en nærmere beskrivelse af fire tilfælde, hvor resultaterne af laboratorieanalyser ikke havde kunnet reproducere ved kontrolforsøg, og hvor publicering af samme grund havde måttet opgives. Ligeledes underbyggede V påstanden om publicering af fabrikerede forskningsresultater i en poster, som dog på V's anmodning var blevet trukket tilbage af I, så snart fejlen var blevet opdaget.

I, som var repræsenteret ved advokat, afviste klagerne som grundløse, bl.a. med henvisning til, at reproduktion af laboratorieforsøg ikke var udført på sammenligneligt grundlag, at der ikke havde vist sig nogen problemer i andre tilfælde, hvor kontroltællinger var blevet gennemført, og at fejlen i posteren måtte tilregnes svigtende kommunikation mellem de studerende, som havde produceret den. I gjorde endvidere efterfølgende gældende, at V havde været uberettiget til at anføre I som medforfatter til en række publikationer, idet I hverken havde været vidende herom eller givet tilladelse hertil.

Et flertal i udvalget antog sagen til realitetsbehandling, dog med muligt forbehold af elementer af videnskabelig uredelighed i forbindelse med offentliggørelsen af den nævnte poster. Et mindretal – ét medlem – fandt ikke, at de omtalte problemer faldt ind under god videnskabelig praksis og ville følgelig afvise sagen. Flertallet anså heroverfor udvalget for utvivlsomt kompetent til også at behandle spørgsmål om god laboratoriepraksis. Det dissenterende medlem udtrådte siden af udvalget.

Udvalget nedsatte et specialudvalg med formanden som sekretær og i øvrigt bestående af to medlemmer, hvoraf det ene var eksternt. Udvalget blev siden udvidet med en sagkyndig fra Norge, udpeget efter indstilling fra Norges Forskningsråd. Visse spørgsmål om beskyttelse af I's ansættelsesmæssige interesser og opretholdelse af tavshed om sagen, mens den verserede, blev henskudt til behandling ad de sædvanlige personaleretlige kanaler.

Efter indstilling fra det sagkyndige udvalg udtalte Praksisudvalget, at der ikke var grundlag for at kritisere det analysearbejde, der var blevet udført i I's laboratorium, for at være i strid med god videnskabelig praksis. Derimod fandt udvalget, at der kunne rejses kritik af den vejledning, som de studerende havde modtaget i de i sagen omhandlede tilfælde, men det var en kritik, som i lige grad rettede sig mod begge de involverede parter.

Hvad særligt angår postersagen, var det ligeledes udvalgets opfattelse, at der ikke var grundlag for at kritisere I for videnskabelig uredelighed, men at fremvisningen af denne poster utvivlsomt betegnede et brud på god videnskabelig praksis. Udvalget fandt dog i henseende til spørgsmålet om videnskabelig uredelighed at måtte afstå fra at foretage en endelig vurdering heraf og henvise parterne til eventuelt selv at tage denne sag op overfor UVVU.

Ligeledes fandt udvalget, at tildeling af forfatterskaber uden den enkelte forfatters vidende herom og godkendelse heraf utvivlsomt konstituerede et brud på god videnskabelig praksis. Det var dog, når det gælder ansvarsplaceringen, udvalgets opfattelse, at både denne sag og den ovennævnte

postersag afspejlede nogle dårlige samarbejdsrutiner mellem parterne. Udvalget så således ikke hverken den ene eller den anden af disse sager som udslag af bevidste overtrædelser af normerne for god videnskabelig praksis.

Udvalget understregede afslutningsvis, at de kritikpunkter som udvalget fandt grundlag for at rejse, specielt for så vidt angår V, ikke havde været genstand for en sædvanlig partsproces, og at V heller ikke på noget tidspunkt af ledelsen af det pågældende fakultet havde fået vejledning om sine rettigheder som vidne, herunder om retten til at afstå fra at vidne ved risiko for selvinkriminering. Udvalget udtalte, at de anførte kritikpunkter derfor – retligt set – ikke ville kunne danne grundlag for eventuelle personalemæssige reaktioner mod V.

Sag 6/2007: (Færdigbehandlet i 2007, jf. årsberetning for d.å.).

Sag 7/2008: Sag indbragt af K med anmodning om at blive rensat for beskyldninger for plagiering af en udenlandsk bog i forbindelse med publicering af et populærvidenskabeligt værk. UVVU havde på forespørgsel afvist at tage sagen op med henvisning til, at den angik et populærvidenskabeligt værk, som man ikke havde kompetence til at bedømme, idet UVVUs kompetence sagligt er begrænset til at angå videnskabelige arbejder. Praksisudvalget fandt herefter, at der efter de for udvalgets gældende regler ikke var noget til hinder for at tage sagen op, idet udvalgets kompetence omfatter alle sider af de ansatte forskeres virksomhed, herunder også forskningsformidling.

På det grundlag antog udvalget sagen til realitetsbehandling, dog med forbehold af mulige ophavsretlige elementer i sagen, som må afgøres ved et civilt søgsmål ved domstolene. Ligeledes blev det præciseret, at udvalget heller ikke kunne tage stilling til en strid mellem K og en kollega, som efter Ks opfattelse havde optrådt ukollegialt ved at give anledning til, at sagen var blevet taget op i pressen med beskyldninger om plagiering til følge. Beskyldningerne var her blevet kvalificeret med udtalelser fra forskellige eksperter, som – uden at have gennemgået de omhandlede værker – i varierende grad havde støttet beskyldningerne om plagiering.

Ligeledes havde forfatteren af det værk, som angiveligt skulle være blevet plagieret, i en udtalelse til danske medier bekræftet, at han – på baggrund af de ovennævnte udtalelser i pressen – anså sit værk for at være blevet plagieret, ligesom han havde rettet henvendelse til KU's rektor herom med en orientering om sagen, som dog ikke havde karakter af en klage. K's forlag havde på sin side – i en henvendelse til den udenlandske forfatters forlag – afvist beskyldningerne om plagiering, idet man samtidig påtog sig ansvaret for den layoutmæssige side af bogen, som efter forlagets opfattelse ikke frembød nogen ophavsretlig krænkelse af den udenlandske forfatters bog.

Praksisudvalget nedsatte et sagkyndigt udvalg, som inkluderede to eksterne medlemmer med særlig ekspertise henholdsvis inden for det pågældende fagområde og ophavsretten som juridisk disciplin. Efter enstemmig indstilling fra det sagkyndige udvalg, udtalte Praksisudvalget, at der ikke var fundet grundlag for at udtale kritik af K for brud på god videnskabelig praksis i forbindelse med udgivelsen af K's bog. Udvalget lagde herved til grund, at der efter de sagkyndiges vurdering ikke var noget sagligt grundlag for at hævde, at bogen – hverken helt eller delvis – var et plagiat af den udenlandske forfatters bog.

Sag 8/2008: Sag forelagt udvalget af rektor med henblik på vurdering af, om der var grundlag for at foretage sig videre i sagen.

Sagen angik påstande om brud på forfatterskabsreglerne i forbindelse med to artikler, som var blevet publiceret af to medarbejdere (I) ved et andet nordisk universitet. Artiklerne var blevet til på baggrund af en af de to medarbejders medvirken i et forskningsprojekt ved KU, og en herværende medarbejder (K) havde – på egne og medarbejders vegne – ved henvendelse til det pågældende universitets rektor gjort gældende dels, at man var berettiget til medforfatterskab til henholdsvis

ændret placering i forfatterrækkefølgen på de to artikler, og dels, at en række ændringsforslag til den ene af artiklerne var blevet uretmæssigt ignoreret af de udenlandske forfattere.

Klagen havde givet anledning til forelæggelse af sagen for det videnskabetiske udvalg på det pågældende universitet. Dette udvalg havde i en kort udtalelse bl.a. fastslået, at de to indklagede medarbejdere burde have sikret sig, at K var blevet informeret om, henholdsvis havde givet samtykke til, deres dispositioner vedrørende de to artikler. Rektor ved det pågældende universitet havde dog – i et brev til rektor ved KU – fastholdt, at de to medarbejdere ikke dermed havde forbrudt sig mod forfatterskabsreglerne (Vancouverreglerne), hvorfor der ikke var anledning til at foretage sig videre i sagen.

Praksisudvalget anså sig ikke for at være kompetent til at tage sagen op til realitetsbehandling, da klagen vedrørte medarbejdere ved et andet lands universitet. Udvalget fandt dog ikke, at denne omstændighed kunne afholde udvalget fra at rådgive rektor om den videre behandling af sagen ved dertil kompetente organer. Udvalget nedsatte derfor et sagkyndigt udvalg bestående af to interne medlemmer med særlig indsigt på det pågældende fagområde med henblik på en foreløbig vurdering af sagen på det foreliggende grundlag.

Efter indstilling fra det sagkyndige udvalg udtalte Praksisudvalget, at der efter de oplyste omstændigheder kunne synes at være grundlag for at rejse sagen over for det pågældende lands nationale uredelighedsudvalg. Alternativt pegede udvalget på muligheden for at behandle sagen på et lavere niveau ved, at de to universiteter i fællesskab udpeger en opmand fra et tredje land. Udvalget tilrådede i den forbindelse, at universitetet yder K fornøden sekretariatsmæssig bistand til en eventuel forelæggelse af sagen for det pågældende lands nationale uredelighedsudvalg.

3. Høring om tildeling af forfatterskaber

1. Indledning

Med skrivelse af 9. september 2008 foretog Praksisudvalget en høring af fakulteterne ved KU om deres indstilling til reglerne om tildeling af forfatterskaber m.v. Baggrunden var, at udvalget gennem en række sager havde konstateret, at disse regler nyder bred accept inden for de ”våde” forskningsområder, hvor de i konkrete tilfælde har eller kan have en betydelig normerende effekt, i det omfang medarbejderne her er opmærksomme på reglerne og også i praksis indretter sig efter de herom givne anbefalinger.

I den forbindelse er udvalget imidlertid blevet opmærksom på, at der med den stigende brug af tværvidenskabelig forskning kan være behov for at overveje reglernes anvendelse i en videre sammenhæng, end de oprindeligt er tiltænkt. Ligeledes kan der ved stigende brug af forskningssamarbejder inden for de ”tørre” forskningsområder være grund til at overveje, om – og i hvilken udstrækning – de allerede gældende normer for tildeling af forfatterskaber kan eller bør udstrækkes hertil. Tilsvarende aktualiserer udvidelsen af de kvalitetsbestemte krav om publicering i peer-reviewede tidsskrifter til alle forskningsområder spørgsmålet om anvendelsen af disse regler, som netop er udformet med sigte på publicering i sådanne tidsskrifter.

En anden del af baggrunden for udvalgets henvendelse var, at der fra UVVUs side var taget initiativ til en opdatering af dette udvalgs vejledninger, herunder en vejledning om tildeling af forfatterskaber, som til dels bygger på de regler, der er fastsat internationalt i den såkaldte Vancouvergruppes anbefalinger med særligt sigte på publicering inden for det bio-medicinske område. Høringsskrivelsen var bilagt en foreløbig udgave af UVVUs vejledning, som fakulteterne blev anmodet om at forholde sig til. UVVU har siden – efter en omfattende høringsproces – publiceret sine vejledninger i endelig udgave, som omtalt nedenfor i kap. 5.

Nedenfor *pkt. 2* gengives udvalgets høringsskrivelse til fakulteterne. Efterfølgende resumeres i *pkt. 3* fakulteternes høringssvar. Afslutningsvis knyttes i *pkt. 4* en kommentar til de høringssvar, som på forskellig vis udtrykker forbehold over for retningslinjerne.

2. Udvalgets høringsskrivelse vedr. Regler om tildeling af forfatterskaber m.v.

”Med Rektors indforståelse skal Udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget) hermed høre fakulteterne om deres indstilling til spørgsmålet om indførelse af et fælles sæt af retningslinjer om tildeling af forfatterskaber m.v., gældende for alle områder, eventuelt med de forbehold og modifikationer som områdenes forskellige karakter betinger.

Inden for det bio-medicinske område findes allerede et – bredt accepteret – regelsæt i form af de såkaldte Vancouverregler: *Uniform Requirements for manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Writing and Editing for Biomedical Publication*. I de første (tre) sektioner af disse retningslinjer behandles de etiske principper for tildeling af forfatterskaber m.v.

Disse retningslinjer er udformet af en selvbestaltet gruppe af redaktører af medicinske tidsskrifter (Vancouver Gruppen), som første gang publicerede deres forslag til retningslinjer for manuskripter i 1979. Retningslinjerne er siden løbende blevet revideret og udbygget – den seneste opdaterede version er fra oktober 2007, hvortil henvises (<http://www.icmje.org/>).

Disse retningslinjer har gennem årene vundet international udbredelse som normer for "best international publishing practice" inden for såvel det biomedicinske område som andre – fortrinsvis "våde" – områder, hvor forskningspublicering sker gennem peer-reviewed tidsskrifter, og hvor det er almindeligt, at der er flere forfattere o.a. bidragydere til en artikel.

Det er også disse retningslinjer, som i USA, Storbritannien og en række andre lande lægges til grund af nationale etiske komiteer o. lign. ved behandling af konflikter om tildeling af forfatterskaber – her som normer for god videnskabelig praksis og som grundlag for bedømmelse af sager om "Research Misconduct" (videnskabelig uredelighed m.v.).

European Science Foundation (ESF) – en paraplyorganisation for forsknings- og forskningsbevilligende institutioner i 23 medlemslande – anbefaler, at retningslinjer for god videnskabelig praksis i videst mulig udstrækning adopteres af universiteter og forskningsinstitutioner inden for alle områder (ESF's Statement on "Good scientific practice in research and scholarship", 2000).

Tilsvarende antager *Council of Science Editors* (CSE), at retningslinjer om god videnskabelig praksis kan finde anvendelse som vejledende normer inden for alle områder (jf. CSE's "White Paper on Promoting Integrity in Scientific Journal Publications", 2006). Der henvises herved til en række principper vedrørende forfatterskaber, som i hovedsagen er baseret på Vancouverreglerne.

I Danmark har Vancouverreglerne tidligere dannet udgangspunkt for udarbejdelsen af en "Vejledning om forfatterskab", publiceret af UVVU (1999). Denne vejledning er under opdatering, idet udvalget har sendt en revideret udgave af sine tidligere vejledninger i høring (med svarfrist 1. oktober d.å.). Den reviderede udgave vedlægges t.o.

Praksisudvalget er opmærksom på, at relevansen af de her omhandlede retningslinjer ikke er lige stor inden for alle områder, idet der inden for en række af de "tørre" områder – samfunds- og retsvidenskab, humaniora og teologi – ikke er udbredt tradition for publicering af forskningsarbejder med en flerhed af forfattere i peer-reviewed tidsskrifter.

Udvalget skal dog heroverfor pege på den generelt øgede forekomst af forskningsarbejder på tværs af våde og tørre områder som en grund til at være opmærksom på disse regler også inden for de tørre områder. Ved sådanne samarbejder kan det være hensigtsmæssigt, at parterne har samstemmende forventninger til kreditering af de forskningsmæssige indsatser.

Det er på denne baggrund Praksisudvalgets opfattelse, at det vil være ønskeligt i forhold til både fakulteternes egne medarbejdere og udvalgets arbejde med behandling af sager om tildeling af forfatterskaber, at fakulteterne – i det omfang de ikke allerede har gjort det – træffer beslutning, om – og eventuelt i hvilken nærmere udstrækning – man kan tiltræde disse regler.

Praksisudvalget skal derfor udbede sig en tilbagemelding herom fra fakulteterne, idet bemærkes, at en sådan tilbagemelding kan bestå i oplysning om, at fakultetet allerede har indarbejdet en henvisning til de omtalte regler i sine egne etiske retningslinjer, at fakultetet under alle omstændigheder anser disse regler for at være gældende, at fakultetet henholder sig til andre regelsæt, eller at fakultetet vil tage initiativ til en drøftelse heraf i de relevante styrende organer.

... ."

2. Høringssvar fra fakulteterne

Fakulteternes høringssvar er her omtalt i en rækkefølge, som med nogen forsigtighed kan siges at udtrykke en stigende grad af forbehold over for retningslinjerne og ønsket om deres udbredelse til alle forskningsområder. Det er dog i de allerfleste tilfælde kun nuancer, som adskiller fakulteternes

indstilling til disse spørgsmål, idet eventuelle forbehold i så henseende ikke så meget gælder ideen om et fælles sæt af retningslinjer som sådan, men snarere enkelte elementer i de foreliggende retningslinjer.

1. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Fakultetet har ingen kommentarer til UVVUs retningslinjer om tildeling af forfatterskaber, idet man noterer, at disse lægger sig tæt op ad Vancouvergruppens anbefalinger og i øvrigt falder i tråd med en mangeårig praksis på fakultetet.

2. Det Farmaceutiske Fakultet

Fakultetet anfører, at man fuldt ud kan tilslutte sig de foreslåede retningslinjer, idet det gennem en længere årrække allerede har været fast praksis for fakultetets forskere at tage udgangspunkt i Vancouverreglerne ved publicering i internationale peer-review tidsskrifter. Endvidere bemærkes, at fakultetets forskning i al væsentlighed ligger indenfor natur- og sundhedsvidenskab, og at netop Vancouverreglerne og UVVUs vejledninger i god videnskabelig praksis i de senere år har været pensum for alle farmaceutstuderende under faget Etik. I forhold til Fakultetets forskere generelt er det besluttet til næste år, når den nye udgave af UVVUs Vejledning i God Videnskabelig Praksis er udkommet, at gennemføre en kampagne, som skal sikre, at alle har kendskab til denne. Det tilføjes, at fakultetets fordeling af 10% af de samlede forskningsmidler efter kvalitet de seneste 2 år i væsentlig grad er sket på baggrund af antallet af peer-review artikler og disses journal impact factor, og således bygger på tilsvarende principper.

3. Det Biovidenskabelige Fakultet

Fakultetet anfører, at man kan tiltræde, at der udarbejdes fælles retningslinjer for hele KU. Ved Akademisk Råds drøftelse har man lagt særlig vægt på, at emnet forskningsetik og publikation medtages i den formelle ph.d.-uddannelse ved LIFE, og at der afholdes et opfølgende møde med temaet Forskningsetik med udgangspunkt i det arbejde, som er iværksat af LIFE's Forsknings- og Innovationsstrategiske Udvalg vedr. Forskningsledelse. Endvidere anbefaler rådet, at retningslinjerne i deres endelige form affattes på engelsk, og at der i retningslinjerne medtages eksempler på, hvad der kan/ikke kan medføre medforfatterskaber. Rådet tager dog forbehold over for et enkelt element i UVVUs retningslinjer, idet man anbefaler, at reglen om, at delt førsteforfatterskab ikke er muligt, udgår.

4. Det Naturvidenskabelige Fakultet

Fakultetet anfører, at man generelt er positivt indstillet overfor at indføre et fælles sæt af retningslinjer om tildeling af forfatterskaber mv., gældende for alle områder, eventuelt med de forbehold og modifikationer, som områdernes forskellige karakter betinger. For sit eget vedkommende har fakultetet ikke fastsat retningslinjer, som dækker alle forhold i forbindelse med tildeling af forfatterskaber, men har dog i længere tid fulgt Vancouverreglerne i forbindelse med bedømmelse af doktorgrader. En intern høring på fakultetet har afstedkommet et forslag om, at der tages initiativ til indførelse af Vancouverreglerne som fælles rettesnor for tildeling af forfatterskaber og som grundlag for evalueringer af de ansattes publikationsfrekvens.

5. Det Teologiske Fakultet

Fakultetet anfører, at videnskabelige publikationer herfra allerede lever op til UVVU's vejledning i god videnskabelig praksis i publiceringsforhold, så vidt den overhovedet kan appliceres på videnskabelige teologiske publikationer.

6. Det Juridiske Fakultet

Fakultetet anfører, at man som udgangspunkt kan tilslutte sig de grundlæggende principper for de (i UVVUs udkast) opstillede retningslinjer, idet dog bemærkes, at disse må finde anvendelse med de modifikationer, som forholdende på de enkelte forskningsområder tilsiger. Særligt bemærkes, at forbuddet mod skjult dobbeltpublikation ikke bør være til hinder for en kvalificeret og bred formidling af retsvidenskabelige forskningsresultater, hvor publikationer udgives i opdaterede udgaver, i mere eller mindre omskrevne versioner henvendt til andre læserkredse, i samleværker, i populariserede og formidlende udgaver etc., og hvor det må accepteres, at forskeren ikke altid har adgang til i sådanne udgivelser at redegøre for, at der er gået en anden udgivelse forud. Det tilføjes dog, at den enkelte forsker i sin publikationsliste bør redegøre omhyggeligt for sammenhængen mellem publikationer med helt eller delvis sammenfaldende indhold. Afslutningsvis oplyses, at fakultetet snarest vil tage initiativ til en drøftelse af de nævnte spørgsmål i Akademisk Råd.

7. Det Humanistiske Fakultet

Fakultetet oplyser, at man på baggrund af en høring af fakultetets forskningsudvalg kan tilslutte sig idéen om at udvikle klare vejledninger for tildelingen af forfatterskaber også inden for humaniora. Det anføres i den forbindelse, at publicering inden for de humanistiske videnskaber nu også ændrer sig i retningen af flerforfatterskaber og samarbejde med andre områder, hvilket tilsiger et behov for afklaring af, hvorledes forfatterskaber bør krediteres. Det anføres dog videre, at fælles vejledninger på KU eller i UVVU-regi bør tage behørigt hensyn til andre videnskabelige områder end de naturfaglige og inddrage humanioras typiske publikationsformer. De særlige forhold der gør sig gældende vedr. medforfatterskab også af bøger og antologier bør således efter fakultetets opfattelse inddrages aktivt. Endvidere udtrykker fakultetet principiel uenighed i forudsætningen om, at vejledere kan komme i betragtning som medforfattere på specialer og ph.d.-afhandlinger. Forfatterskabet bør ligesom ophavsretten til produktet alene tilfalde den studerende. Det oplyses, at der endnu ikke på fakultetet er udarbejdet særlige regler herom i forhold til fakultetets etiske retningslinjer, men at fakultetets budgetmodel forholder sig positivt til flerforfatterskaber. Endelig anføres, at dekanatet på baggrund af udarbejdelsen af nærmere retningslinjer i UVVU og Praksisudvalget vil tage initiativ til at drøfte relevante spørgsmål i forbindelse med flerforfatterskaber i de styrende organer.

8. Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Fakultetet oplyser, at man ikke har etiske retningslinjer svarende til de omhandlede retningslinjer for tildeling af forfatterskaber mv. Det bemærkes endvidere, at fakultetet ikke eksplicit har drøftet retningslinjerne, men at man ved en passende lejlighed vil tage initiativ til en drøftelse af problemstillingen i de relevante styrende organer. Præciserende anføres, at fakultetet på det foreliggende grundlag ikke har taget endelig stilling til behovet for fælles retningslinjer for tildeling af forfatterskab, og at der ikke hidtil har været udtrykt et behov herfor på fakultetet.

3. Udvalgets kommentar til fakulteternes høringssvar

Det skal indledningsvis understreges, at et hovedformål med udvalgets høring i første omgang har været at skærpe fakulteternes opmærksomhed omkring betydningen af de rejste spørgsmål om tildeling af forfatterskaber m.v. Udvalget har ikke på forhånd haft nogen fast opfattelse af, hvorvidt det vil være ønskeligt at udbrede de allerede foreliggende retningslinjer til alle forskningsområder. Dette er vel en mulighed, som må overvejes, men hovedsagen er i første omgang at få fakulteterne til at forholde sig mere aktivt til disse retningslinjer og herunder gøre det klart, om og i hvilken udstrækning man ønsker at tage forbehold over for enkelte elementer i retningslinjerne.

I så henseende er processen – debatten om retningslinjerne – vigtigere end resultatet, og ud fra den betragtning har udvalgets høring utvivlsomt opfyldt sit formål. Samlet set tyder fakulteternes høringssvar på, at der er en høj grad af tilslutning til de foreliggende retningslinjer, måske alene med forbehold af Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, som ikke for tiden ser noget åbenlyst behov for at overveje spørgsmålet. I så henseende må udvalget konstatere, at fakultetet står alene med denne indstilling, som efterlader nogen uklarhed om, hvilke regler der i så fald gælder for fakultetsmedarbejdernes publiceringsvirksomhed. Omvendt udtrykker høringssvarene fra de ”våde” fakulteter – ikke så overraskende – stærkest tilslutning til Vancouverreglerne og UVVUs derom gældende vejledning, her anført af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og Det Farmaceutiske Fakultet, som begge giver udtryk for en egentlig forpligtethed over for disse regler. Det er også fra de våde områder, at der udtrykkes stærkest ønske om at søge reglerne forankret i praksis gennem målrettede etikkurser på speciale- og ph.d.-niveau.

Fakulteterne på disse områder stiller sig endvidere også åbne over for en videre udbredelse af normsættet vedrørende tildeling af forfatterskaber m.v. til andre områder, eventuelt med de forbehold og modifikationer, som områdernes forskellige karakter betinger. Tilsvarende tager fakulteterne på de tørre områder forbehold for forholdenes forskellighed på de forskellige områder. Eksempelvis tager Det Juridiske Fakultet et vist forbehold over for forbuddet mod skjult dobbeltpublikation, som efter fakultetets opfattelse ikke er fuldt ud gennemførligt på dette område, og som derfor hellere bør udformes som en pligt til at redegøre for dobbeltpublikationer i den enkelte forskers publiceringslister.

På to områder markeres endvidere en principiel uenighed med reglerne. Det gælder i forhold til forbuddet mod delt forfatterskab, som Det Biovidenskabelige Fakultet udtrykkeligt tager afstand fra og ønsker fjernet fra reglerne. Det gælder endvidere forudsætningen om, at vejledere på ph.d.-projekter kan krediteres som medforfattere til de artikler, som danner grundlag for tildeling af graden, og som Det Humanistiske Fakultet tager afstand fra. Som nedenfor omtalt i kap. 5 har UVVU i begge tilfælde fastholdt disse regler, hvorfor Praksisudvalget må tage til efterretning, at de i hvert fald må anses for gældende inden for det sundhedsvidenskabelige område, som reglerne primært tager sigte på.

Omvendt bør det efter udvalgets opfattelse være muligt – og legitimt – at tage forbehold for enkeltregler som de nævnte, hvad enten forbeholdet er begrundet i de foreliggende omstændigheder eller er udtryk for en principiel afstandtagen fra reglerne. Når alt kommer til alt har disse regler ikke karakter af retsregler, der som sådan er bindende for alle, men må ses som etisk prægede normer, som har fundet udtryk i anbefalinger eller vejledninger, som i enkelttilfælde kan fraviges ved aftale mellem parterne. Under alle omstændigheder kan reglerne kun fastholdes på områder, hvor universitetets styrende organer – med tilslutning fra de akademiske råd – udtrykkeligt har sanktioneret dem.

4. Seminar om videnskabelig redelighed på studierne

Praksisudvalget afholdt 30. oktober 2008 et seminar om videnskabelig redelighed på studierne. Til seminaret var inviteret en kreds af universitetsmedarbejdere og studerende med særligt ansvar tilrettelæggelse af studierne. Der deltog i alt ca. 50 personer. Der henvises i øvrigt herom til (1) formandens brev til fakulteterne med nærmere oplysning om initiativet, (2) udvalgets invitation med det endelige program, (3) formandens oplæg til seminaret samt (4) et oplæg fra Christian Olesen, fuldmægtig i Uddannelsesservice, som nedenfor anført:

1. Seminar om videnskabelig redelighed på studierne

(PU-brev af 7/5 2008 til fakulteterne m.fl.)

På vegne af *Udvalget vedr. god videnskabelig praksis* (Praksisudvalget) skal jeg herved anmode rektor og fakulteternes dekaner om at bidrage til afholdelse af et seminar til efteråret om videnskabelig redelighed på studierne. Tidspunktet er endnu ikke endeligt fastsat, men påregnes at blive primo november.

Seminaret har til formål at afklare en række spørgsmål om oplysning af de studerende om god videnskabelig praksis og om administrationen af de gældende ordensregler for universitetets studerende. Det er udvalgets indtryk, at fakulteternes praksis i disse henseender er nok så forskellig, og at der kan være behov for en samlet drøftelse heraf.

Som spørgsmål af særlig interesse kan nævnes: Hvordan forstås ordensreglernes bestemmelser om videnskabelig uredelighed? Hvilken udbredelse har eksamenssnyd m.v. på studierne? Hvordan administreres ordensreglerne af rektor/dekaner? Hvad gør studierne for at sikre, at de studerende er bekendt med kravene til god videnskabelig praksis? Etc.

Efter de for udvalget gældende regler skal Praksisudvalget bl.a. tage initiativ til, at der løbende foregår en drøftelse af normerne for god videnskabelig praksis. Udvalget har på denne baggrund tidligere afholdt konferencer om forfatterskabskriterier og god publiceringspraksis.

Med det her foreliggende initiativ ønsker Praksisudvalget at sætte fokus på tiltag, som allerede fra studiestarten og senere i studierne kan forebygge videnskabelig uredelighed og andre brud på god videnskabelig praksis i en eventuel senere videnskabelig karriere.

Initiativet retter sig da særligt mod de af fakulteternes videnskabelige medarbejdere, som i kraft af deres hverv som studie- eller fagledere – har et særligt ansvar for de studerendes kendskab til de gældende regler om god videnskabelig praksis. Også rektors egen administration forventes at deltage her.

Herudover er seminaret beregnet for studienævnsmedlemmer, herunder studerende, samt administrativt (akademisk) personale med operativt ansvar for behandling af sager om eksamenssnyd m.v. Også laboratorieledere og fagledere i øvrigt kan have interesse i at deltage i et sådant arrangement.

Praksisudvalget ønsker med denne henvendelse fakulteternes bistand til at udpege *nøglepersoner på de enkelte studier*, som har et særligt ansvar og/eller en særlig faglig indsigt i de herhen hørende spørgsmål. Ligeledes anmodes rektor om at henvise til nøglepersoner i universitetets administration.

2. Invitation til seminar om videnskabelig redelighed på studierne

Københavns Universitets *Udvalg vedr. God Videnskabelig Praksis* (Praksisudvalget) indbyder hermed til seminar over temaet "**videnskabelig redelighed på studierne**". Invitationen gælder de personer, der er anført på medfølgende liste som kontaktpersoner, studienævnsmedlemmer og studieadministrativt personale med ansvar for behandling af sager om eksamenssnyd m.v.

Seminaret afholdes den **30. oktober, kl. 14.15 – 19.00**

Der henvises til foreløbigt program som vedlagt.

Seminaret skal være en tværfakultær orientering om og drøftelse af studiernes håndtering af information til de studerende om kravene til "god videnskabelig praksis", som de knytter sig til **studiets indhold** – de enkelte fags normer for god videnskabelig praksis, herunder i forbindelse med udarbejdelse af projekter og specialer – og **studiets udførelse** – eksamenssnyd.

Seminaret skal især beskæftige sig med følgende emner:

- Hvordan og hvornår introduceres de studerende til normerne for videnskabelig redelighed?
- Er de studerende tilstrækkeligt informerede om 'ejerskab' til forskning og regler vedrørende data, opbevaring og lignende?
- Hvordan forstås ordensreglernes bestemmelser om videnskabelig uredelighed?
- Hvilken udbredelse har eksamenssnyd mv. på studierne?
- Hvordan praktiseres reglerne om eksamenssnyd mv.?
- Hvad gør studierne for at forebygge eksamenssnyd mv.?
- Hvem har det operative ansvar for ordensreglernes håndhævelse?
- Er der behov for at styrke indsatsen til fremme af videnskabelig redelighed, og hvilke praktiske muligheder er der i givet fald herfor?

For at tilvejebringe et overblik over de relevante forhold har Praksisudvalget anmodet fakulteterne og Uddannelsesservice på KU om at redegøre for, hvilke foranstaltninger der træffes på studierne for at: 1) oplyse de studerende om reglerne om eksamenssnyd, 2) kontrollere at de studerende overholder reglerne, 3) afsløre tilfælde af eksamenssnyd, fx ved brug af it-programmer, 4) forebygge tilfælde af eksamenssnyd, fx ved indførelse af særlige sikkerhedsforanstaltninger, valg af særlige eksamensformer mv. og 5) undervise de studerende i de særlige etiske krav til og standarder for videnskabeligt arbejde. Herudover har udvalget anmodet om en kortlægning af sager om eksamenssnyd, der er behandlet inden for de seneste fem år.

Fakulteternes høringsvar kan ses på udvalgets hjemmeside: <http://praksisudvalget.ku.dk/>.

...

Vedlagt:

Program¹ for Seminar om videnskabelig uredelighed på studierne

14.15 *Åbning af seminaret:* PUs formand, professor Carsten Henrichsen

14.30 *Studenterrådet:* Stud. mag. Jan Nejd Rasmussen

14.45 De tørre fag

1. *Jura:* Sektionsleder Rasmus Weinreich Holm

2. *Humaniora:* Studiechef Annette Christina Moe

3. *Samfundsvidenskab:* Studieleder Peter Erling Nielsen

4. *Teologi:* Studieleder Kirsten Busch Nielsen

15.45 Spørgsmål og debat

16.15 PAUSE

16.30 De våde fag

1. *Farma:* Kommende prodekan Ulf Madsen

2. *Life:* Studiechef Agnete Vibholt

3. *Naturvidenskab:* Studieleder Gert Dandanell

4. *Sundhedsvidenskab:* Studiechef Martin Stampe Nord

17.30 Spørgsmål og debat

18.00 *Uddannelsesservice:* Fuldmægtig Christian Olesen

18.15 *Opsamling og afslutning:* Professor Berthe Willumsen, medl. af PU

18.30 Let anretning

3. Oplæg om videnskabelig redelighed på studierne

Praksisudvalgets formand, professor, dr. jur. Carsten Henrichsen²

1. Praksisudvalget har tradition for at invitere til årlige sammenkomster som denne for at udbrede budskabet om god videnskabelig praksis. Da vi i foråret besluttede at sætte videnskabelig redelighed på studierne på dagsorden som emne for vores fremstød i år, var vi meget vel klar over, at vi bevægede os ind på et følsomt emne, som vi måske ikke engang var nærmest til at tage op.

Det er jo studierne det handler om, og Praksisudvalgets normale handlingsfelt er forskningen. Men der er jo dog en forbindelse mellem de to verdener, som om ikke andet anskueliggøres af den ”forskningsbaserede undervisning”, som vi gerne skulle levere til uddannelserne. Hertil kommer, at uddannelserne er et led i den fødekæde, som forskningen lever af, og som derfor også må interessere os i Praksisudvalget ud fra et rent propædeutisk synspunkt. Det er vigtigt, at de forskerspirer, som vi får ind ad døren på universitetet, har fået den videnskabelige metode og etik ind med modermælken så at sige.

---

¹ Programmet er her medtaget i sin endelige udgave.

² Dette oplæg er en redigeret udgave af det oplæg, som blev holdt på seminaret.

Udvalgets kommissorium omfatter da også andet og mere end sædvanlig behandling af sager om god videnskabelig praksis. Overordnet har vi til opgave at bidrage til at klargøre de eksisterende normer for god videnskabelig praksis, og til det formål hører også at sikre, at der foregår en løbende drøftelse af disse normer på universitetet. Så legitimationen er i orden, hvis nogen skulle finde på at spørge. Som rektoralt udvalg – det eneste af slagsen i øvrigt – har vi selvsagt også fået rektors tilslutning til at afholde dette seminar. En tilslutning, som også er vigtig af en anden grund, idet rektor som bekendt har den endelige afgørelsesmyndighed, når det gælder sanktionering af brud på videnskabelig redelighed på studierne i eksamensmæssige sammenhænge.

2. Nu er det ikke hver dag, at vi har lejlighed til at mødes på tværs af campusser og fakulteter. Så tak til alle jer, der har prioriteret at møde frem til dette seminar, og tak ikke mindst til oplægsholderne, som vi skal høre om lidt. Jeg ser frem til en dag med vidensdeling og erfaringsudveksling af den art, som det også er blevet almindeligt at efterspørge i mange andre sammenhænge. Her drejer det sig altså om videnskabelig redelighed på studierne, og hvad det mere konkret indebærer, kan man forvisse sig om ved at se på de gældende regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende, som forsynder sig mod ordensregler og regler om videnskabelig redelighed. Det er jo da i hvert fald et nærliggende sted at begynde, skulle man tro.

Ved nærmere eftersyn viser det sig dog, at dette regelsæt er mere oplysende, når det drejer sig om sanktionsvalget og hele den proces, der leder frem til en afgørelse, end når det gælder det, som vi i strafferetten kalder for gerningsindholdet. Det er egentlig en anomali, siden det er et grundprincip i strafferetten, at ingen straf må pålægges uden en klar hjemmel. Og hvad det angår, altså hjemmelsgrundlaget for de ganske drakoniske sanktioner, der kan blive tale om at ikende, er regelsættet nærmest indholdstomt. Der henvises til reglerne om videnskabelig redelighed, som om disse kunne findes i et særskilt regelsæt, fikst og færdigt og klar til brug – hvad der som bekendt ingenlunde er tilfældet.

Når bortses fra hovedoverskrifterne, der i tråd med international sprogbrug karakteriseres som forfalskning, fortielse og plagiering, findes der ikke nogen faste – officielt vedtagne – regler om, hvad disse fænomener dækker over. Det nærmeste man kommer et egentligt regelsæt er loven om ophavsretskrænkelser, der vedrører tilfælde af plagiering. Men i den videnskabelige verden kommer man ikke langt med dette regelsæt, siden plagiering i forskningsverden omfatter meget andet end det, der efter loven konstituerer en ophavsretskrænkelse. I realiteten er man henvist til et sæt af uskrevne normer, som må udledes af den praksis, som de relevante myndigheder har udviklet, og selv om denne praksis også kan have fundet udtryk i vejledende retningslinjer, skal man ikke forvente her at kunne finde svar på alle de spørgsmål, som melder sig, når man skal gøre regnestykket op i en konkret sag.

Det er symptomatisk, at disciplinærreglerne ved afgrænsningen af, hvad der skal forstås ved videnskabelig redelighed, tyr til brugen af eksempler. Eller eksempler er måske så meget sagt. I virkeligheden gives der blot et enkelt – måske særligt praktisk relevant – eksempel på uredelighed, nemlig afskrift uden kildeangivelse. Det kan alle her sikkert være enige om er uredeligt, men det er måske ikke alle der er enige i, at det skal betragtes som netop ”fortielse”, således som det fastslås i ordensreglernes § 2, stk. 2, 2. pkt. – plagiering ville vist være en mere nærliggende betegnelse. Noget andet er, at regulering ved brug af eksempler, er en noget primitiv reguleringsteknik, som typisk er udtryk for, at man ikke har fået gennemarbejdet området ordentligt. Det er i hvert fald hvad vi lærer vores studerende på det juridiske studium.

§ 2. Den studerende skal under studiet og eksamenerne efterleve reglerne om videnskabelig redelighed.

Stk. 2. Videnskabelig uredelighed foreligger, når der ved forfalskning, plagiering, fortielse eller på anden måde vildledes om den pågældendes egne indsats eller resultater, eller når en anden studerende bistås hermed. Eksempelvis betragtes manglende kildeangivelser i skriftlige opgaver som fortielser. Forsøg på at snyde behandles på samme måde som gennemførte snyderier.

Stk. 3. Den studerende skal også efterleve andre regler om eksamener.

KUs Regler om Disciplinære foranstaltninger over for studerende (§ 2)

Uden at jeg her skal foregribe en mulig diskussion om selve regelgrundlaget for de disciplinærforanstaltninger, der finder anvendelse ved eksamenssnyd, må det være tilladt at fastslå, at man i hvert fald må have sikker grund under fødderne, når man anvender disse sanktioner. Det må være klart, hvilke forhold der konkret henføres som videnskabelig uredelighed og frem for alt må proportionerne være i orden, når det gælder valg af sanktioner. Helt elementært er det også, at ens tilfælde må behandles lige – hvad der dog i praksis kan være alt andet end enkelt, siden der næppe er to sager, som er fuldstændigt identiske.

3. Men det er jo ikke tilstrækkeligt, at sagen er klar på det rent juridiske plan. Vi har at gøre med et normsæt, hvis nærmere indhold ikke altid er lige klart, og som de studerende i hvert fald ikke nødvendigvis kan forudsættes at være bekendt med på forhånd og slet ikke i alle detaljer. Det forebyggende element, der består i at opbygge en bevidsthed om normerne for videnskabeligt arbejde, må derfor prioriteres allerede fra studiestart.

Dette etisk prægede aspekt, der også omfatter elementer af kildekritik og i det hele en kritisk tilgang til alt, hvad der præsenterer sig som lærdom, er jo om noget en vigtig del af studierne. Det bliver også desto vigtigere, jo mere omfattende og international forskningen bliver, og jo hurtigere forskningsresultaterne og dermed undervisnings-grundlaget forældes. I det vidensamfund, som vi befinder os i i nutiden, er det ikke nok at lære en vis portion viden, som altid afspejler gårsdagens virkelighed. Det er mindst lige så vigtigt at lære, hvordan man forholder sig til morgendagens virkelighed. Og til det formål er metodebevidsthed og sans for de etiske spilleregler vigtige ingredienser.

Livslang læring og en kritisk tilgang til den lærdom, man møder på studierne, går på denne måde hånd i hånd med tilegnelsen af de videnskabsetiske normer. Så spørgsmålet om videnskabelig redelighed på studierne har ikke bare en abstrakt interesse, der knytter sig til en afklaring af regelgrundlaget. Spørgsmålet vedrører selve livsnerven i universiteternes virksomhed, og det bliver mere prekært, desto mere vidensamfundet trænger sig på. I dette samfund genereres store mængder af viden. Bagsiden af medaljen er imidlertid, at denne viden ikke altid står til troende, og at det undertiden koster betydelige ressourcer at efterprøve resultaterne.

Spørgsmålet om redelighed i forskningen har af samme grund tiltrukket sig stigende opmærksomhed gennem de senere år. Det samme gælder redelighed på studierne, men her aktualiseres spørgsmålet også af andre – teknologisk prægede – grunde, bl.a. udviklingen af internettet, med dets enorme mængder af oplysninger i kombination med de stærkt forbedrede tekniske muligheder for at kopiere hvad som helst til eget brug. Som jeg har hørt det sagt, er den studerende i vores digitale tidsalder ofte kun et ”museklik” væk fra svaret på de besværlige spørgsmål, der stilles til hjemmeopgaven.

4. Jeg har ikke noget grundlag for at hævde, at antallet af sager om eksamenssnyd har været stigende gennem de senere år. Den høring af fakulteterne, som PU har foretaget som oplæg til dette seminar, giver heller ikke noget svar på dette spørgsmål, siden det tidsmæssige perspektiv her er begrænset til en femårig periode. Vi må lade os nøje med det øjebliksbillede, som kan genereres på baggrund af disse høringssvar, og som viser, at der årligt gennemsnitligt behandles ca. 30 sager om eksamenssnyd, hvoraf ca. 20 sager indberettes til rektor som grovere overtrædelser.

Fakulteterne	Antal sager om eksamenssnyd	Andel af sager om plagiering
FARMA	1-2 sager	> 90%
HUM	7 sager	> 90%
JURA	2 sager	> 90%
LIFE	2 sager	> 90%
NAT	2 sager	> 90%
SAMF	9 sager	> 90%
SUND	4 sager	c. 50%
TEOL	1-2 sager	> 90%
TOTAL	30 sager	
REKTOR	20 sager	c. 75%

Skema: Det gennemsnitlige antal sager om eksamenssnyd pr. år ved KU (2003-2008)

Om det er mange eller få sager er svært at sige uden et sammenligningsgrundlag. Her har jeg kun et tal fra Aarhus Universitet, hvor det er oplyst, at der også her foretages ca. 20 indberetninger om året.³ I den sammenligning står vi os pænt, siden antallet af eksamensbesvarelser er væsentligt større ved KU end de ca. 60.000, som efter det oplyste leveres ved AU. Under alle omstændigheder udgør 20 eller 30 sager kun en forsvindende lille del af det samlede antal besvarelser ved disse universiteter.

Mere interessant er måske, hvis man kunne få afdækket det såkaldte mørketal, tallet for hvad der gemmer sig under overfladen. Her oplyser min kilde, at en engelsk undersøgelse fra 2004 viste, at så mange som 25% af de adspurgte studerende havde prøvet at kopiere materiale fra internettet ind i deres opgaver uden kildeangivelse. Men som det også anføres i denne kilde, er undersøgelsens resultater ironisk nok selv uden kildeangivelse.⁴ Tilsvarende gælder en australsk undersøgelse fra samme år, som viste at 8% af eksamensopgaverne i en årgang med 1750 besvarelser var kopieret fra internettet med mindst 25% af materialet.⁵ Det er jo dog tal, der er til at tage og føle på, selv om de altså ikke er dokumenterede.

Et klassisk tilfælde af eksamenssnyd i notabelt omfang blev afsløret sidste år ved en eksamen på FARMA, hvor man opdagede et sæt noter, der var blevet gemt på toilettet. Man fandt aldrig de skyldige, så sagen figurerer ikke blandt dem, der blev indberettet til rektor. Den slags snyd kan åbenbart stadig forekomme, men ellers er det navnlig de øgede muligheder for eksamenssnyd, som er skabt af den teknologiske udvikling, som vækker opsigt. Det gælder både på universiteterne og på landets skoler. Undervisningsministeren blev sidste år spurgt om, hvad man agtede at gøre for at mindske risikoen for den teknologisk baserede form for eksamenssnyd. Det altid korte svar fra

³ Anders Smith i David Favrholt m.fl., *Plagiering og anden videnskabelig uredelighed*, Husets Forlag 2008, s. 70.

⁴ A.st. med henvisning til AUs studenterblad *Campus* (12/2005).

⁵ Op. cit., s. 69, med henvisning til det norske dagblad *Verdens Gang* 11/6 2004, onlineudgave.

ministeren lød, at man havde indført en fælles sanktion for al slags eksamenssnyd bestående i bortvisning fra prøven.⁶

Dermed er vi tilbage ved udgangspunktet: sanktionerne. For undervisningsministeren var redelighed i skolearbejdet tydeligvis alene et spørgsmål om netop sanktioner. Jeg skal ikke kunne sige, om forskningsministeren ville forholde sig på samme – simplificerende – måde, hvis han fik stillet et lignende spørgsmål. I givet fald måtte det tilføjes, at sanktionerne på universiteterne er eller kan være væsentligt kraftigere end på skolerne. Om det så er tilstrækkeligt til at løse problemerne er vel ikke givet, men det er bl.a. noget af det, som vi skal se nærmere på i dag.

5. Programmet er sammensat således, at vi først skal høre om forholdene inden for de tørre fag, og derefter om de våde fag. Denne opdeling er foretaget ud fra en forventning om, at problemerne ligger noget forskelligt an på disse to hovedområder. Samtidig har vi bedt oplægsholderne inden for de enkelte hovedområder om så vidt muligt at afstemme deres oplæg indbyrdes, så de ikke nødvendigvis sætter fokus på de samme spørgsmål. Dermed skulle der være sikret en vis variation i oplæggene.

Ud over bidrag fra fakulteterne har vi bedt den hovedansvarlige for universitetets afdeling for Uddannelsesservice om at sige noget om, hvordan forholdene tegner sig set ud fra et rektoralt synspunkt. Endvidere har DSF, Danske Studerendes Fællesråd, velvilligst stillet en repræsentant til rådighed for et oplæg om eksamenssnyd mv. set med studenterbriller. Den svære opgave med at samle op på indtrykkene fra dagens oplæg og kommentarer har jeg fået min medarrangør af seminaret, professor Berthe Willumsen, medlem af Praksisudvalget, til at påtage sig.

Efter seminaret vil Praksisudvalget overveje, om der er grundlag for at fremsætte anbefalinger til styrkelse af den videnskabelige redelighed på studierne. Under alle omstændigheder er det hensigten at samle fakulteternes høringssvar mv. i en hvidbog til brug for det videre arbejde med sagen på fakulteterne og i den centrale administration.⁷

4. Oplæg om videnskabelig redelighed/eksamenssnyd

Fuldmægtig Christian Olesen, Uddannelsesservice

Uddannelsesservice, som indtil for kort tid siden hed Studieadministrationen, har bl.a. den opgave at varetage sagsbehandlingen på Rektors vegne i sager om eksamenssnyd.

Hjemlen hertil findes i universitetets ordensregler med tilhørende vejledning ”*Disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Københavns universitet*”, udstedt af rektor i okt. 2004 med hjemmel i Universitetslovens § 14, stk.6.

Regelsættet er ikke alene grundlaget for behandlingen af sager om eksamenssnyd, men giver KU mulighed for at skride ind overfor uacceptabel adfærd i bred forstand, herunder situationer som forstyrrende adfærd i undervisnings og eksamenssituationer, chikane m.v.

---

⁶ Undervisningsministerens svar på spørgsmål af 21. maj 2007 stillet af *Martin Henriksen*, DF (nr. S 4649).

⁷ Hvidbogen kan tidligst forventes at blive publiceret primo 2009.

Der indberettes årligt ca. 20 – 25 sager til rektor om eksamenssnyd, antallet ser ud til at være i stigning, men om det er udtryk for andet end at der er kommet 2 nye fakulteter til, er endnu for tidligt at sige.

De sager der indberettes må betegnes som ”*toppen af isbjerget*” i den forstand at rektor først kommer på banen såfremt studieleder har fundet at der er tale om eksamenssnyd, såfremt dekanen er enig og finder at sagen bør afgøres med bortvisning fra eksamen eller fra universitetet.

Ud af de indberettede sager, drejer ca. 90 % sig om videnskabelig uredelighed i form af *afskrift uden fornøden kildeangivelse*.

Jeg vil i det følgende fokusere på disse 90 %.

Studieleder

Det er *studieleder* der i henhold til § 3 undersøger disse sager, og man kan opdele opgaven i 3 elementer:

1. Det skal afklares om der *objektivt* foreligger afskrift uden kildeangivelse og i bekræftende fald hvorfra der er skrevet af.
2. Det skal dernæst afklares om den vildledning om omfanget af egen indsats, der objektivt er konstateret *subjektivt* kan tilregnes den studerende som forsætlig eller groft uagtsom.
3. Hvis studieleder finder, at der er tale om *grov eller gentagen* overtrædelse indberettes sagen til dekanen med en redegørelse og en indstilling.

Ad 1: Den *objektive* afklaring sker i samspil med bedømmerne, hvorfra mistanken normalt vil være rejst.

Konstateres det at der foreligger *afskrift uden kildeangivelse* er det dermed konstateret, at der er tale om en overtrædelse af reglerne om videnskabelig redelighed.

Opgavebesvarelsen lider derved af en mangel og det må under pkt. 2 afklares om der foreligger en sådan skyld hos den studerende at det er *eksamenssnyd*, eller manglen i stedet skal håndteres i *bedømmelsesfasen* indenfor rammerne af eksamensbekendtgørelsens § 29.

Jeg vil ikke kommentere dette punkt yderligere, da spørgsmålet altid har været afklaret og ligget klart belyst i indstillingerne til rektor, og dermed egentlig ikke været noget centralt led i min sagsbehandling på rektors vegne.

Ad 2: Næste element er, at det må afklares om den vildledning om omfanget af egen indsats, der objektivt er sket, *subjektivt* skal tilregnes den studerende som en *forsætlig* eller *groft uagtsom* handling der indebærer, at der er tale om eksamenssnyd, eller der foreligger en situation af simpel uagtsomhed, der indebærer, at det ikke er eksamenssnyd.

God forvaltningsskik indebærer at den studerende indkaldes til et møde med studieleder og der konfronteres med manglerne i besvarelsen og mistanken om snyd. Der skal være givet orientering om retten til at medbringe bisidder.

Det er mit indtryk fra de indberettede sager, at ca. 1/3 i denne fase ”*tilstår*” at der har været tale om forsøg på eksamenssnyd, medens de resterende sager rummer forklaringer i form af *manglende kendskab til reglerne*, *manglende hensigt* og *fejl/misforståelse/forglemmelse*.

Det er en skønsmæssig og vanskelig opgave at skære alle de dårlige undskyldninger fra og alligevel bevare fokus så man får øje på de situationer hvor man skønner at der er tale om simpel uagtsomhed.

Som elementer i afklaringen kan peges på:

- Der er pligt til at sætte sig ind i de regler der gælder for studiet, også ordensreglerne.
- Pligten til kildeangivelse og konsekvensen af undladelse er klart beskrevet i § 2.
- Pligten til kildeangivelse er international og gælder uanset ved hvilket universitet man aflægger eksamen.

Når studieleder til den konklusion, at den studerende ikke har handlet forsætligt eller groft uagtsomt er der ikke tale om eksamenssnyd og eksamensopgaven skal i stedet principielt underkastes *bedømmelse*, således at der, indenfor rammerne af *Eksamensbekendtgørelsens* § 29 om mangler ved prøven, i bedømmelsesfasen tages højde for at dele af opgaven rummer afskrift uden kildeangivelse.

Ad 3: Ifølge § 3 har studieleder ikke som opgave selv at påtale en overtrædelse, men indberetter sagen til dekanen hvis han mener der foreligger en *grov eller gentagen overtrædelse*.

Som jeg nævnte i starten, handler ordensreglerne ikke alene om eksamenssnyd, men om uacceptabel adfærd i bred forstand, herunder forstyrrende adfærd m.v.

Det er i forbindelse med sådanne forstyrrelser m.v. det må afklares om forseelsen er så grov at en indberetning er nødvendig.

Fuldbyrdet eksamenssnyd er i sig selv at anse for en grov overtrædelse som må føre til indberetning.

Jeg mener der er tale om en uheldig formulering, der bør tydeliggøres når en revision af regelsættet kommer på tale.

Dekanen

Kan henlægge sagen, *afgøre den med en mundtlig eller skriftlig irettesættelse* eller *fremsende den til rektor*.

Det er mit indtryk, at så godt som alle sager der af studieleder indberettes som eksamenssnyd sendes videre til rektor, og at det hænger sammen med at *kun rektor kan bortvise*.

Bemærk, at bortvisning anvendes både i betydningen *"annullation af eksamen"* og i betydningen *"udelukkelse fra universitetet"*.

Jeg finder det svært at forestille sig, at man med hensyn til en eksamenspræstation, der er *"inficeret med fuldbyrdet eksamenssnyd"* ikke vil ønske eksamen kasseret, så den ikke indgår som en eksamen universitetet står inde for. Nøjes man med en irettesættelse vil eksamenspræstationen jo skulle bedømmes.

Rektor

Kan *irettesætte, bortvise fra eksamen* samt *bortvise fra universitetet* for en tidsbegrænset periode eller uden tidsbegrænsning.

Når en sag om eksamenssnyd indberettes til rektor foretages først en *foreløbig vurdering* af sagen såvel mht. skyldspørgsmålet som med hensyn til om den indstillede reaktion er passende og der iværksættes en *skriftlig partshøring* af den studerende, *med en foreløbig udmelding af hvordan vi på det foreliggende grundlag vurderer såvel skyldspørgsmål som reaktion*.

Formålet er selvfølgelig at sikre, at den studerende inden der træffes endelig afgørelse har kendskab til alle foreliggende oplysninger og vurderinger og får lejlighed til med den viden at afgive en afsluttende kommentar.

Universitetet er i sin sagsbehandling bundet af en *lighedsgrundsætning*, om *at samme situation skal sanktioneres ens uanset på hvilken uddannelse der er snydt*.

KU har i mange år håndteret sager ud fra det *lighedsbaserede udgangspunkt*, at det ”normale” sanktionsniveau for fuldbyrdet eksamenssnyd indebærer, *hvad der vægtemæssigt svarer til bortvisning fra den berørte eksamen samt bortvisning fra KU i omkring ½ år.*

Det skal understreges, at *den enkelte sag afgøres efter et konkret skøn over de individuelle præmisser denne sag rummer* og de konkrete afgørelser kan derfor, som også praksis viser, afvige væsentligt fra dette udgangspunkt.

Der tages i den enkelte sag også hensyn til semesterstarttidspunkter og udsving i undervisningsudbud, så det sikres, at en bortvisningsperiode ikke vægter tungere end reelt tilsigtet.

Udover at illustrere den alvor KU hvormed ser på eksamenssnyd, er det en praktisk måde at tvinge fokus ind på en vurdering af de formildende eller skærpende omstændigheder den enkelte sag rummer.

Som formildende omstændigheder kan der ud fra praksis peges på ”*tidligt i studieforløbet*”, ”*svag regelformulering eller formidling*” (selvfølgelig uden der foreligger en så udtalt svaghed, at institutionen og ikke den studerende bør bære ansvar og konsekvens).

Med hensyn til gæstestuderende er det praksis alene at bortvise fra eksamen. Dette er ikke udslag af en formildende omstændighed, med et praktisk hensyn baseret på, at gæstestuderende oftest, når en sag om snyd kommer til behandling, vil være så tæt på afslutningen af deres studieophold, at bortvisning fra KU ikke er aktuel.

Skærpende omstændighed er primært ”*gentagelse*”.

Vi tilstræber i afgørelserne og den måde vi effektuerer dem på, dels at *afspejle den alvor* hvorpå en forskningsbaseret verden ser på misbrug af andres tanker, men, da vi er en skole og dermed en slags ”*forberedelse til det virkelige liv*” prøver vi også at skabe en situation, så den studerende, ”*når straffen er udstået*”, kan vende tilbage til studiet uden yderligere forfølgelse.

Derfor effektueres en *bortvisning fra eksamen* på den måde, at det ikke kan ses i eksamensregistret at der er begået eksamenssnyd men i stedet er registreret som et brugt eksamensforsøg for hvilket der (administrativt) er i givet skalaens laveste karakter.

Bortvisning fra Universitetet registreres i matriklen som bortvisning, men uden angivelse af at årsagen er eksamenssnyd.

5. Opsummering af diskussionspunkter

Af Carsten Henriksen

Den følgende stikordsmæssige opsummering af diskussionspunkter om videnskabelig redelighed på studierne bygger på fakulteternes skriftlige høringssvar og oplægsholdernes indlæg samt – ikke mindst – drøftelserne på seminaret. Jeg har her valgt at strukturere disse drøftelser i fem hovedpunkter med spørgsmål henholdsvis om, (1) hvad der er årsagerne til det stigende antal tilfælde af eksamenssnyd, (2) om der er behov for en justering af universitetets regler om samme, (3) hvornår der mere præcist foreligger ulovlig afskrift, (4) hvilke muligheder der er for at afsløre sådanne tilfælde, og (5) hvordan eksamenssnyd kan forebygges.

1. Hvad er årsagerne til stigende antal tilfælde af eksamenssnyd?

Det synes at være dokumenteret, at der – i hvert fald siden begyndelsen af 1990’erne – har været et stigende antal tilfælde af eksamenssnyd. Dette gælder ikke blot på KU, men også på alle andre universiteter i ind- og udland.

De mest nærliggende årsager hertil er af ekstern karakter, herunder den teknologiske udvikling med brug af IT-redskaber og internetadgang i forbindelse med de studerendes eksamensarbejde. Hertil kommer internationaliseringen af universiteternes undervisningsvirksomhed med stigende tilgang af udenlandske studerende, hvoraf nogle kommer fra andre kulturkredse, hvor der ikke er så meget fokus på eksamenssnyd, og/eller hvor normerne for videnskabelig redelighed er mindre udviklede.

Andre årsager er af intern art, således mht. anvendelse af nye eksamensformer, som i sig selv øger mulighederne for misbrug (elektronisk eksamen; hjemmeopgaver; udvidet tilladelse til brug af hjælpemidler) eller tilskyndelsen til samme (fx ved krav om engelsksprogede opgavebesvarelser).

Der kan dog også være grund til at understrege, at studerende generelt er lovlydige, og at universiteterne bør undgå mytedannelser og dæmonisering af sine studerende.

2. Er der behov for justering af reglerne om eksamenssnyd

Der synes umiddelbart at være et misforhold i henseende til graden af specifikation af reglerne om gerningsindhold, procedure og sanktionsvalg, idet KUs ordensregler kun indeholder en meget sparsom regulering af, hvilke forhold der konstituerer eksamenssnyd, men til gengæld mere udførlige regler om procedure og sanktioner. Dette gælder mht. både ordensreglerne og den hertil knyttede vejledning.

Der blev på mødet opfordret til en viderebearbejdelse af § 2 i ordensreglerne med tilhørende vejledning mhp. så vidt muligt udtømmende at tydeliggøre, hvilke forhold der betragtes som brud på videnskabelig redelighed. I den forbindelse blev det påpeget, at manglende kildeangivelse i almindelighed må betragtes som plagiering og ikke – som anført i bestemmelsen i stk. 2 – som et udslag af fortielse (der typisk bruges som udtryk for undertrykkelse af resultater, der ikke anses for bekvemme, fx fordi de afkræfter en opstillet hypotese).

I forhold til de alvorlige sanktioner i form af bortvisning og annulation af eksamen, som reglerne afgiver hjemmel for at idømme, blev der endvidere stillet forslag om, at der indsættes en hjemmel for at operere med en bagatelgrænse, således at der kan bortses fra fx ulovlig afskrift i ubetydeligt omfang. I den forbindelse bør det endvidere afklares, på hvilket grundlag en sag om eksamenssnyd kan afsluttes med en irettesættelse fra dekanen, herunder om der er mulighed for at benytte denne sanktion i mindre alvorlige tilfælde.

Høringssvarene afdækker endvidere brug af særlige sanktioner, hvis hjemmelsgrundlag bør overvejes nærmere, således mht. annulation af samtlige prøver i en eksamenstermin og anvendelse af kollektive sanktioner over for tilfælde af muligt eksamenssnyd, hvor det ikke er muligt at udpege en gerningsmand. Tilsvarende forekommer anvendelsen af eksamensbekendtgørelsens § 29 om mangler ved prøven at være tvivlsom som grundlag for bedømmelse af opgavebesvarelser, hvor afskrift uden kildeangivelse ikke vurderes at være udslag af eksamenssnyd. Bestemmelsen i § 29 vedrører mangler ved prøven som sådan og kan for så vidt ikke afgive hjemmel for bedømmelse af mangler ved en opgavebesvarelse.

Endelig har udvalget overvejet forskellige spørgsmål i relation til utilsigtede konsekvenser af bortvisning etc., oplysning til aftagere om straf for eksamenssnyd og forældelse af sager om eksamenssnyd. Sådanne spørgsmål kan tages op til nærmere overvejelse i forbindelse med en eventuel revision af ordensreglerne, herunder mhp. en mulig præcisering af reglerne og den herom gældende vejledning.

3. Hvornår foreligger der ulovlig afskrift?

Selv om der i hovedtræk er enighed om, hvornår brug af kildemateriale konstituerer en ulovlig afskrift, der som sådan må kvalificeres som eksamenssnyd (i form af plagiering), kan der forekomme gråzoner, hvor forholdet er tvivlsomt, eller hvor det må accepteres, at sådanne tilfælde bedømmes forskelligt inden for de enkelte hovedområder (såkaldt ”genrebestemt bedømmelse”).

I udgangspunktet er det klart, at enhver form for afskrift fra andet materiale, som ikke er forsynet med citationstegn og kildeangivelse, er ulovlig. Dette udgangspunkt fastholdes i praksis over for alt skriftligt materiale, herunder lære-/pensumbøger, kompendier o.a. undervisningsmateriale, hvad enten det er trykt eller utrykt, og hvad enten det foreligger i papirudgave eller blot elektronisk. Således er cypypasting af kompendier på nogle studier en ganske udbredt foreteelse, som kan friste til misbrug i en eksamenssituation. Også (gen-)anvendelse af egne tidligere opgavebesvarelser (selvcitering) skal for den sags skyld opfylde kravene om citation og kildehenvisning.

Tvivlen angår opgavebesvarelser, som forventes at genbruge argumentationsformer og synspunkter fra fagets lærebøger. Her gælder citationskravet fortsat fuldt ud, mens det forekommer mere tvivlsomt, om der bør kræves nøjagtige henvisninger til alle lærebogens ræsonnementer, hvis besvarelsen i øvrigt kun er baseret på en enkelt eller nogle få lærebøger, som har været anvendt gennem hele undervisningsforløbet. Her er det blevet foreslået at indlægge en sondring mellem, hvad der kan betragtes som henholdsvis alment kendt stof og fremstilling af særstandpunkter, som grundlag for en afgrænsning af, hvornår kildeangivelse er fornøden.

Et andet tvivlsspørgsmål angår de studerendes anvendelse af egne forberedte svar ved cypypasting i opgavebesvarelsen. En sådan teknik sparer naturligvis tid ved eksamensbordet, men behøver ikke nødvendigvis af den grund at blive betragtet som eksamenssnyd. Modsynspunktet er, at den afspejler en vis grad af eksamensforberedelse, som – rigtig anvendt – burde påskønnes, mens den ubehjælpssomme cypypasting af egne noter mv. – bedre – kan sanktioneres ved bedømmelsen af opgavebesvarelsen.

Et tredje tvivlsspørgsmål gælder skriftlige opgavebesvarelser ved lokalefri eksaminer (hjemmeopgaver og specialer). Spørgsmålet er, om det i sådanne tilfælde skal være tilladt at modtage (og yde) hjælp til opgaveudarbejdelsen og i givet fald i hvilket omfang. Efter vejledningen til KUs ordensregler (ad § 2) vil det være en overtrædelse af reglerne, dersom den studerende modtager ”omfattende hjælp til litteratursøgning o. lign.”

Denne bestemmelse danner formentlig en ydergrænse for, hvad der kan tillades lokalt på de enkelte studier, men spørgsmålet er, om det ikke bør overlades til studierne selv at fastsætte regler om personlig bistand ved sådanne opgaver. Dette spørgsmål må givet fald samtænkes med de ligeledes lokalt fastsatte regler om specialevejledning, som (heller) ikke altid er lige klare, mht. hvor omfattende lærernes vejledning kan eller skal være.

4. Hvordan afsløres eksamenssnyd/plagiering?

Såvel fakulteternes høringsvar som drøftelserne på seminaret afdækkede, at eksamenssnyd i de aller fleste tilfælde opdages ved en tilfældighed, selv om nogle tilfælde utvivlsomt er lettere at afsløre end andre, fx afskrift fra fagets lærebøger eller kompendier.

Drøftelserne viste ikke herudover nogen særlig interesse for eller anbefaling af brug af mere systematiske metoder til afsløring af ulovlig afskrift. Indtrykket er, at brug af søgemaskiner, som tillader tekstsammenligning, som fx Google og Word, er særdeles ressourcekrævende.

I så henseende synes indstillingen nærmere at være, at der eventuelt kan sættes ind med stikprøvekontroller, men at man i øvrigt må forlade sig på den formodede præventive virkning, som knytter sig sanktionssystemet.

Enkelte pegede endvidere på risikoen for en uklar arbejdsdeling mellem bedømmer og ”detektiv” ved brug af mere systematiske undersøgelsesformer.

5. Hvordan forebygges eksamenssnyd?

Spørgsmålet om forebyggelse af eksamenssnyd og – i bredere forstand – udbredelse af kendskabet til normerne for videnskabelig redelighed var et særligt opmærksomhedspunkt i Praksisudvalgets høring af fakulteterne og også et punkt, som i særlig grad var genstand for debat på seminaret, her

med udfoldelse af en betydelig grad af iderigdom. Forebyggelsesmulighederne knytter sig her dels til valg af eksamensformer og dels til formidlingen af de etiske normer for videnskabeligt arbejde.

Hvad angår eksamensformerne drøftedes mulighederne for fastsættelse af lokale regler om eksamenssnyd (i studieordninger mv.), begrænsning af hjælpemidler til eksamen, forbud mod brug af pc'er til eksamen eller krav om brug af særligt sikrede pc'ere, som stilles til rådighed for de studerende ved lokalebaserede eksaminer, udlevering af eksamensopgaver med påtrykte advarsler mod plagiering og anden form for eksamenssnyd og krav om afgivelse af særlige tro-og-love erklæringer i forbindelse med opgavebesvarelser til lokalefrie eksaminer.

Hvad angår det formidlingsmæssige aspekt bliver der tydeligvis på nogle studier udfoldet store anstrengelser for at informere de studerende om normerne for videnskabeligt arbejde. Det gælder lige fra studiestart på rusture og i de indledende kurser om fagenes metodelære og senere i studierne på udvidede kurser om videnskabsteori og –etik og særlige specialekurser og kurser i opgaveskrivning (Academic Writing), ligesom spørgsmålet også ofres særlig opmærksomhed på nogle ph.d.-kurser.

I den forbindelse understregedes betydningen af, at alle lærerne – herunder også de eksterne lærere – aktivt inddrages i arbejdet med udbredelse af kendskabet til de etiske normer, og at lærerarbejdet hermed understøttes af relevante links på fagenes hjemmesider til gældende regler og oplysningskampagner mv: Praksisudvalget skal herved særligt henlede opmærksomheden på en hjemmeside, der er udviklet i samarbejde med KU: www.stopplagiat.nu, og som i enkeltheder gennemgår reglerne om plagiering til såvel informations- som undervisningsbrug. Tilsvarende findes der adskillige engelsksprogede hjemmesider om ”plagiarism”.⁸

Endelig skal udvalget henlede opmærksomheden på et særligt informationsinitiativ fra LIFE, som har ladet optrykke en streamer/folder, ”plagiering er forbudt”, til omdeling blandt studerende og lærere. Dette initiativ, som efter fakultetets vurdering har haft en gavnlig effekt på studierne her, kunne gerne – med fornøden tilladelse fra fakultetet – kopieres på alle andre fakulteter, ligesom Praksisudvalget kan anbefale, at der på fakulteternes hjemmesider linkes direkte til de ovennævnte hjemmesider om plagiering.

Med denne opsummerende gennemgang af nogle særlige opmærksomhedspunkter fra høringen og debatten om videnskabelig redelighed på studierne skal Praksisudvalget opfordre alle relevante organer på universitetet til at arbejde for et skærpet opmærksomhedsniveau i forhold til de her omhandlede spørgsmål. Som et bidrag hertil agter udvalget snarest muligt at samle alt indkommet materiale fra høringen og seminaret i en hvidbog, som stilles til rådighed for det videre arbejde hermed på universitetets mange studier såvel som i de centrale organer, Uddannelsesservice og KU's Uddannelsesstrategiske Råd (KUUR).

---

⁸ Se fx *A Research Guide for Students*, chap. 6: Plagiarism - How to Avoid It: <http://www.aresearchguide.com/6plagiar.html>.

Se endvidere med yderligere henvisninger Sharon Stoerger, MLS: <http://www.web-miner.com/plagiarism>.

5. Nye vejledninger fra UVVU om god videnskabelig praksis

Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed har udsendt en opdateret version af sine vejledninger i God Videnskabelig Praksis (UVVU, januar 2009).⁹ Vejledningerne dækker et bredt udsnit af området, jf. nedenfor pkt. 1 med en oversigt over vejledningens enkelte elementer. Baggrunden for initiativet er beskrevet i et forord til publikationen, som er gengivet efterfølgende i pkt. 2. Vejledningerne har været gennem en omfattende høringsproces, som også Praksisudvalget ved KU har medvirket til, hvorom henvises til PU's høringssvar som medtaget i pkt. 3. Afslutningsvis gøres der i pkt. 4 kort status, mht. i hvilket omfang PU's bemærkninger har fundet udtryk i den endelige udgave af UVVU's vejledning.

1. Indholdsoversigt til UVVU's vejledninger

UVVU's vejledninger omfatter i alt 7 delelementer, hvoraf de to sidstnævnte er nye, mens de øvrige er opdateringer af tidligere udgaver, som oprindeligt stammer tilbage fra 1993.¹⁰

Kapitel 1:

Vejledning til udformning af forsøgsprotokoller og forsøgsrapporter, datadokumentation og opbevaring af data inden for sundhedsvidenskabelig basalforskning

Kapitel 2:

Vejledning til udformning af forsøgsprotokoller, datadokumentation og bevaring af data indenfor klinisk og klinisk/epidemiologisk forskning

Kapitel 3:

Vejledning til indgåelse af aftaler ved påbegyndelse af forskningsprojekter

Kapitel 4:

Vejledning vedrørende ret og pligt til opbevaring og brug af videnskabelige data

Kapitel 5:

Vejledning omkring publiceringsforhold

Kapitel 6:

Vejledning om forskning i de matematiske fag – herunder statistik

Kapitel 7:

Persondataloven og videnskabelige projekter

---

⁹ Se med link hertil Praksisudvalgets hjemmeside:

http://praksisudvalget.ku.dk/regler_vejl/nyttige_links/uvvuvejledningergvp2009.pdf

¹⁰ Opdateringen af vejledningerne er foretaget af et udvalg bestående af: Overlæge, dr. med. Nils H. Axelsen, chefjurist, cand.jur. Charlotte Elverdam, professor, dr. phil. Vagn Lundsgaard Hansen, institutleder, lektor, ph.d., MPM Kirsten Ohm Kyvik, professor, dr.med. Ebba Nexø, forskningslektor, overlæge, dr.med. Ole Haagen Nielsen, professor, dr. med. et dr. scient. Jens F. Rehfeld, og professor, dr. med. Thorkild I.A. Sørensen. Endvidere har sekretariatet for UVVU bistået med opdateringen.

2. Baggrunden for UVVU's initiativ

Der er næppe tvivl om, at UVVU's vejledninger betegner et væsentligt bidrag til afklaringen af de herom gældende normer for god videnskabelig praksis. De fleste af vejledningerne udkom som nævnt oprindeligt i 1993, men har gennem de senere år ført en mere upåagtet tilværelse. Siden begyndelsen af 2000-tallet har de således været utilgængelige på udvalgets hjemmeside, hvad der formentlig har sammenhæng med visse ændringer af udvalgets kompetenceområde, som medførte, at vejledningerne efter deres indhold overskred, hvad dette udvalg skulle beskæftige sig med i fremtiden.

Nu er udvalgets kompetenceområde imidlertid atter – i hvert fald på et terminologisk plan – blevet udvidet i forbindelse med en ændring i 2008 af loven om forskningsrådgivning mv.,¹¹ hvorefter videnskabelig uredelighed defineres som forfalskning, fabrikering, plagiering og *andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis*, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskningsmæssige resultater. UVVUs virkefelt omfatter dermed generelt (alvorlige) brud på god videnskabelig praksis, og denne ændring har for udvalget været en anledning til at foretage en opdatering og (gen-)udgivelse af sine vejledninger.

Vejledningerne er til dels udformet på baggrund af de erfaringer, som UVVU selv har indhøstet gennem årene med behandling af konflikter blandt forskere. Vejledningerne er imidlertid, som anført i forordet, ”ingen facitliste”. Således præciseres det her, ”at manglende efterlevelse af vejledningernes anbefalinger (ikke) i alle tilfælde nødvendigvis er kritisabel, herunder at dette skulle udgøre et potentiale for videnskabelig uredelighed. Således vil en konkret begrundet afvigelse fra vejledningernes fremstilling af god forskningspraksis i visse tilfælde kunne være acceptabel. Omvendt må det også antages, at der kan opstå konkrete situationer, som ikke er beskrevet i vejledningerne, men som vil være at betragte som videnskabeligt uredelige.”

Vejledningerne giver sig heller ikke ud for at være en udtømmende gennemgang af god videnskabelig praksis. I forordet henvises til, at der ”ved siden af UVVUs vejledninger findes andre regelsæt, politikker og anvisninger i god videnskabelig praksis. Referencer til sådanne andre regelsæt er medtaget under de enkelte kapitler, men det bør præciseres, at UVVUs vejledninger ikke er fuldt koordineret med alle øvrige regelsæt.”

Endelig understreges det i forordet, at vejledningerne netop er vejledninger, ”som ikke har lovs kraft”. Således ligger det uden for UVVUs kompetence at fastsætte bindende regler, idet det ”ikke er UVVUs opgave i sig selv at sikre forebyggelse af videnskabelig uredelighed, ligesom det ikke er UVVUs opgave at definere, udstede regelsæt eller undervise i god videnskabelig praksis og lignende.” Forebyggelses- og undervisningsforpligtelsen ligger efter de gældende regler hos forsknings- og videninstitutionerne, men der udtrykkes i forordet en forhåbning om, at vejledningerne blandt andet vil kunne indgå i den formaliserede ph.d.-undervisning, dvs. i forskeruddannelsen.

De nye vejledninger har som nævnt været igennem en høring blandt et bredt spektrum af danske forskningsinstitutioner. UVVU noterer i den forbindelse, at ”der har været generel tilslutning til principperne i vejledningerne, samtidig med at der også har været forslag om justeringer og tydeliggørelser, som i vidt omfang er blevet efterfulgt i den foreliggende udgave.”

---

¹¹ Jf. nedenfor kap. 6 med omtale af en ny bekendtgørelse for UVVU, som blev fastsat efter den nævnte lovændring.

Det understreges endvidere, ”at vejledningerne ikke dækker alle videnskabelige discipliner, men at de i betydeligt omfang tager udgangspunkt i problemstillinger inden for sundhedsvidenskab, naturvidenskab og teknisk videnskab”. Det betyder ikke, at der på andre områder ikke kan findes – i det mindste uskrevne – normer for god videnskabelig praksis, og UVVU stiller sig udtrykkelig åben for ”at medvirke til at få udarbejdet vejledninger også for andre forskningsområder – eksempelvis det humanistiske og det samfundsvidenskabelige.¹² Det er dog UVVUs vurdering, ”at de foreliggende vejledninger i høj grad er så generelle, at de vil kunne appliceres på en bred vifte af forskningsområder.”

3. Praksisudvalgets høringsvar vedrørende udkast til nye vejledninger fra UVVU

Ved skrivelse af 30/9 2008 afgav formanden et høringsvar som følger:

”Under henvisning til styrelsens skr. af 25. juli 2008 med høring over udkast til opdateret sæt af vejledninger i God Videnskabelig Praksis, som UVVU har udgivet i årene 1993-1998, skal jeg på vegne af udvalget indledningsvis udtrykke min tilslutning til dette initiativ, som i høj grad må hilses velkomment af universiteterne og andre højere læreanstalter, som de måtte angå.

De følgende bemærkninger opstilles punktvis med henvisning til kapitel og sidetal, som de er anført i den foreliggende udskrift af vejledningen.

- Ad kapitel 1, Vejledningen side 7, næstsidste afsnit: *”Forsøgsprotokoller og data skal opbevares i mindst 10 år på institutionen. Den projektansvarlige skal have adgang til at medtage kopi af data ved ansættelsens ophør”*. Det bemærkes, at disse forudsætninger, skønt meget ønskværdige, for tiden forekommer mindre realistiske, og at de i hvert fald ikke i øjeblikket modsvarer af praksis på Københavns Universitet, undtagen måske på nogle ganske få områder. På denne baggrund foreslås det, at teksten ændres som følger: *”Institutionen må fastsætte regler om opbevaring af forsøgsprotokoller og data, herunder regler om varighed og om adgang for at medtage kopi af data for den projektansvarlige. UVVU anbefaler, at der arbejdes hen imod faste regler for opbevaring i 10 år på institutionen.”*
- Ad kapitel 2, Vejledningen side 9, pkt. 6: *”Alle elektroniske data ... arkiveres i en database, som beror i institutionen”*. Igen svarer denne forskrift langt fra til dagens virkelighed, men vi anerkender ønskeligheden af en sådan praksis. Vi vil dog gerne tilføje, at der kan være særlige problemer med data, der fremskaffes ved brug af nationale eller internationale databaser, som den enkelte institution ikke kan råde over. Det foreslås på denne baggrund, at der indsættes en tilføjelse herom, fx som følger: *”... Elektroniske data, der er fremskaffet ved brug af nationale eller internationale databaser, må arkiveres på anden måde i overensstemmelse med de regler, som institutionen fastsætter herom”*.
- Kapitel 3, Vejledningen side 17, pkt. 20. Konfliktløsning. *”Det vil eventuelt kunne bestemmes, at det henskydes til de højere læreanstalters (bemærk tilrettet skrivemåde) praksisudvalg at udpege en eller flere opmænd”*. En opmandsfunktion kan enten oprettes fra sag til sag eller som en fast institution, og i sidstnævnte tilfælde må der formentlig oprettes opmandsfunktioner særskilt for de enkelte hovedområder. Det foreslås, at teksten afspejler dette, fx ved en formulering som følger: *”... at det henskydes til de højere læreanstalters*

---

¹² Navnlig Det Frie Forskningsråd fremsatte i sit høringsvar ønske om udvidelse af vejledningerne inden for de anførte områder. UVVU har imidlertid tilkendegivet, at man ikke selv har ressourcerne til at drive arbejdet videre, og man har derfor foreslået Det Frie Forskningsråd at tage sagen op, eventuelt efter en drøftelse med UVVU.

praksisudvalg at udpege en opmand enten ad hoc (for den enkelte sag) eller som en fast funktion på de respektive hovedområder”.

- Kapitel 4.1, Vejledningen side 20, pkt. 1.4, sidste afsnit: *”For personhenførbare data kræver en eventuel videregivelse i alle tilfælde tilladelse fra Datatilsynet og fra de enkelte personer”*. Det anbefales, at der her foretages en henvisning til vejledningen kapitel 7.2. Forsknings- og statistikprojekter, og at såvel terminologien som de omtalte regler ensrettes i forhold til det her anførte. Således bemærkes særligt, at der efter Vejledningen kapitel 7.2. ikke kræves samtykke fra den registrerede i den omhandlede situation (jf. side 39, 3. afsn.). Det foreslås, at teksten ændres til: *”For personhenførbare oplysninger kræver videregivelse til tredjemand i alle tilfælde tilladelse fra tilsynsmyndigheden (jf. nærmere om behandling af personoplysninger, nedenfor kapitel 7.2)”*.
- Kapitel 5, Vejledningen side 24, 1. afsnit: *”Nærværende vejledning – der tager udgangspunkt i sundhedsvidenskabelig forskning, men som også kan appliceres på andre videnskabelige grene – fokuserer på...”* Tilføjelsen er i visse henseender mere løfterig, end der formentlig er dækning for. Det foreslås, at formuleringen afdæmpes noget, fx som følger: *”Nærværende vejledning, som tager udgangspunkt i normer, der er udviklet inden for det sundhedsvidenskabelige område, kan eventuelt også finde anvendelse – helt eller delvis – på andre områder. Vejledningen fokuserer på...”*
- Kapitel 5.2, Vejledningen side 26, sidste afsnit: *”Blandt de yngre forfattere har der været forespørgsler omkring muligheden for at dele et førsteforfatterskab. Dette er imidlertid ikke en teknisk mulighed, men en forfatterskabserklæring (se punkt 1 C) bør skrives således...”* Det anførte bilag mangler, hvorfor det ikke er muligt at verificere de ”tekniske” vanskeligheder ved et delt førsteforfatterskab. Under alle omstændigheder må udvalget henstille, at denne mulighed opretholdes. Der synes ikke at være saglige grunde, der taler imod sådanne (delte) forfatterskaber, og det vil i hvert fald være uacceptabelt at afgøre et så relativt vigtigt spørgsmål alene ud fra tekniske hensyn. Det anbefales på denne baggrund, at hele afsnittet udtages eller omformuleres, så det klart fremgår, at delte førsteforfatterskaber principielt også er en mulighed.
- Kapitel 5, 12. *Præmatur publikation*. Det bør fremhæves, at hele dette afsnit fortrinsvis har relevans i forbindelse med sundhedsvidenskabelig og anden lignende forskning. På andre områder kan denne problematik have mindre vægt.

Endelig anbefales det generelt, at vejledningen også publiceres i en engelsk udgave. Dette bl.a. af hensyn til de mange engelsksprogede ph.d.- og post doc.-studerende, som kommer til landets universiteter.

4. Status vedrørende den endelige udgave af UVVUs vejledninger

I en tilbagemelding af 13/10 på PUs ovennævnte høringssvar giver et medlem af redaktionsgruppen, professor Ole Haagen Jensen, udtryk for, at man har fundet udvalgets kommentarer ”yderst relevante”, og at de ”alle bliver taget ad notam”.

Dette dog med et enkelt forbehold vedrørende *delte førsteforfatterskaber*. Herom anføres, at emnet har været diskuteret i mange kredse – herunder i Vancouver-gruppen. I medicinske databaser, som fx PubMed, er spørgsmålet om forfatterrækkefølgende imidlertid løst på den måde, at førsteforfatteren altid er hovedforfatter, idet alle andre medvirkende er medforfattere ud fra

redaktørernes vurdering. Hvis man i meget sjældne tilfælde skal "dele sol og vind" lige, kan 2. forfatteren tildeles "korrespondancen" som den, der skal skrives til i redaktionel eller efterfølgende sammenhæng. Hvis førsteforfatteren derfor ikke har "korrespondancen", så er signalet dermed, at 2. forfatteren har bidraget i (tilnærmelsesvis) samme omfang til artiklen. Det er på denne baggrund UVVUs opfattelse, at problemet med forbuddet mod delte førsteforfatterskaber ikke er så stort, som nogen har villet gøre det til, og at det måske i realiteten er helt fraværende, i hvert fald ved publicering inden for det bio-medicinske område, som reglerne også umiddelbart tager sigte på.¹³

I øvrigt kan udvalget med tilfredshed notere, at dets bemærkninger til den foreløbige udgave i vid udstrækning er efterkommet, uden at der er grund til her at gå nærmere ind på enkeltheder i den endelige udgave af UVVUs vejledninger. Det er under alle omstændigheder tydeligt, at høringsprocessen flere steder har afstedkommet en videre bearbejdning af vejledningerne, således at disse nu i udstrakt grad afspejler normer, som må antages at have bred tilslutning i forskningsverden. Dette gælder især inden for sundhedsvidenskaberne og de øvrige våde områder, men også de tørre områder må efter Praksisudvalgets opfattelse kunne lade sig inspirere af disse vejledninger.

---

¹³ Indvendingen mod forbuddet mod delte førsteforfatterskaber er dog på KU rejst af Det Biovidenskabelige Fakultet, jf. herom nærmere ovenfor kap. 3.2 og 3.3.

6. Ny bekendtgørelse for UVVU (nr. 1122 af 24/11 2008)

1. Forsknings- og Innovationsstyrelsen sendte den 9. september 2008 et udkast til bekendtgørelse om Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed i høring. Baggrunden for den nye bekendtgørelse var en ændring tidligere på året af loven om forskningsrådgivning, som havde betydning for UVVUs virksomhed på to områder:

For det første indføres med ændringsloven en ny definition af begrebet videnskabelig uredelighed, som – i overensstemmelse med international sprogbrug – afgrænses til: *Forfalskning, fabrikering, plagiering og andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis*, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskningsmæssige resultater.

For det andet indføres en ny afgrænsning af UVVUs virkefelt, idet udvalgene får til opgave at behandle sager vedrørende videnskabelig uredelighed, der rejses ved *anmeldelse*, og som har betydning for 1) forskning udført i Danmark, 2) forskning udført af personer med ansættelse i Danmark eller 3) forskning udført med dansk offentlig støtte. Det tidligere krav om, at sager som hovedregel skulle rejses af personer, som var parter i forvaltningslovens forstand (ved at have en direkte, væsentlig, individuel og retlig interesse i sagens udfald), er således ophævet, hvorved udvalgenes kompetence også på dette punkt bringes i overensstemmelse med international praksis.

Efter opdrag af rektor afgav Praksisudvalget 30/9 2008 sålydende høringssvar:

”Praksisudvalget ved Københavns Universitet har af universitetets rektor fået overdraget opgaven at afgive svar på ovennævnte høring. Udvalgets bemærkninger afgives punktvis med angivelse af nr. og paragraf for de bestemmelser, der kommenteres.

- *Ad 1. § 1, stk. 1.* Det bemærkes, at formålsbestemmelsen i den nuværende bekendtgørelse (1. pkt.: ”*Til styrkelse af dansk forskning ...*”) udgår i den nye formulering. Udvalget finder ikke nogen, hverken saglige eller regeltekniske grunde, til denne udeladelse og skal derfor opfordre til, at bestemmelsen opretholdes. Endvidere anbefales, at der i første pkt., sidste led, efter ordene: ”... *der rejses ved anmeldelse*”, foretages en henvisning til § 4, stk. 1, 1. pkt.
- *Ad 2. § 2, stk. 5.* Paragrafhenvisningen skal være § 1, stk. 5.
- *Ad 3, § 2, stk. 1, 1. pkt.* Med den ændrede afgrænsning af området for videnskabelig uredelighed, hvor også ”*andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis*” (end forfalskning, fabrikering og plagiering) inddrages under UVVUs kompetence, opstår der en gråzone mellem UVVUs og de lokale praksisudvalgs kompetenceområder. I den forbindelse bemærkes, at Praksisudvalget ved KU efter sine retningslinjer skal afvise en sag, som efter sit indhold vedrører grovere tilfælde af brud på god videnskabelig praksis og henvise parterne til at indbringe sagen for UVVU. På tilsvarende går udvalget ud fra, at UVVU også på sin side vil afvise sager, som efter deres indhold ikke vedrører uredelighed, men som muligt rummer elementer af mindre alvorlige brud på god videnskabelig praksis, og at man i den forbindelse vil henvise parterne til at tage sagen op over for de lokale universitetsmyndigheder, herunder praksisudvalg hvor sådanne er oprettet; dette sidste som et alternativ til en praksis, hvor UVVU efter en realitetsbehandling af sagen må konkludere, at der ikke foreligger uredelighed, men hvor man i så fald vil være afskåret fra at udtale sig om mindre grove brud på god videnskabelig praksis.

- *Ad 4. § 2, stk. 1, nr. 4).* Med denne ændring udvides uredelighedsbegrebet i relation til forfalskning fra at angå ensidig eller forvredet fortolkning af *egne* forskningsresultater til også angå *andres* forskningsresultater. Idet bemærkes, at det førstnævnte forhold konstituerer en velkendt form for uredelighed, der har betydning inden for specielt forskningsområder, som er baseret på fremskaffelse af ”hårde” data, kan der synes at knytte sig nogen betænkelighed ved at udstrække uredelighedsbegrebet til det sidstnævnte forhold. I hvert fald inden for visse områder, bl.a. samfundsvidenskab og humaniora, er det velkendt at forskningsarbejdet i vid udstrækning foregår på grundlag af stadige ændringer af synsvinkler og udvikling af nye forskningsmetoder, hvor der uundgåeligt opstår en vis ensidighed i forskningsresultaterne, som evt. også er forbundet med, hvad der kan opfattes som en ”forvridning” af hidtidige resultater og konklusioner. Herpå grundede faglige uenigheder må dog i vid udstrækning afklares gennem den videnskabelige diskurs og bør som sådan ikke kunne gøres til genstand for sager om uredelighed. Praksisudvalget vil på denne baggrund udtrykke en forventning om, at UVVU ved anvendelse af denne udvidede ”gernings”-beskrivelse forholder sig nuanceret til den omhandlede problematik.”

Den endelige udgave af bekendtgørelsen (nr. 1122 af 24/11-2008) imødekommer udvalgets bemærkninger på i hvert fald to punkter:

Således fastholder den nye bekendtgørelse den hidtil gældende formålsbestemmelse i § 1. Endvidere fastholdes den oprindelige afgrænsning af uredelighedsbegrebet i forhold til forfalskning, således at kun ensidig eller forvredet fortolkning af egne forskningsresultater betragtes som uredelig.

Herudover noteres, at den hidtidige regel, hvorefter sager om videnskabelige produkter, der er udarbejdet i privat regi, kun kan behandles med tilslutning fra den pågældende virksomhed (§ 1, stk. 5, jf. med en lidt ændre udformning bekendtgørelsesudkastet § 2, stk. 5 (som efter udvalgets bemærkninger skulle have været § 1, stk. 5), er bortfaldet i den endelige udgave.¹⁴

For så vidt angår den af Praksisudvalget foreslåede regel om gensidig afvisning af sager, der falder uden for henholdsvis UVVU's og Praksisudvalgenes kompetenceområde, konstaterer udvalget, at bekendtgørelsen uændret afgiver hjemmel for afvisning af sager, som falder uden for UVVUs kompetence, og at det herefter må bero på fremtidig praksis, hvordan denne regel administreres.

Bekendtgørelsen kan i sin helhed findes på Praksisudvalgets hjemmeside.¹⁵

¹⁴ Praksisudvalget overvejede selv at stille forslag om bortfald af denne regel, men afstod herfra – primært ud fra en betragtning om, at dette måtte være et politisk spørgsmål.

¹⁵ <http://fist.dk/lovstof/bekendtgørelser/bekendtgørelse-udvalgene-videnskabelig-uredelighed>

7. KUs regler om god videnskabelig praksis

Regler fastsat af rektor 11. april 2005 med senere ændringer, jf. ændring 1. september 2007. Til reglerne er knyttet en vejledning, hvorom henvises til udvalgets hjemmeside. Tilsvarende gælder bemærkninger til nævnte ændring. Opmærksomheden henledes endvidere på, at udvalget på sin hjemmeside har orienteret nærmere om sin praksis mht. behandling af konkrete sager.

Kap. 1. Almindelige bestemmelser

Formål

§ 1. Formålet med disse regler er at fremme god videnskabelig praksis ved Københavns Universitet samt at skabe grundlag for rådgivning af rektor i sager om god videnskabelig praksis.

Stk. 2. Reglerne angår forskning, der er udført eller udføres ved Københavns Universitet, som er udført af forskere, der ved en given sags start er ansat ved Københavns Universitet, eller som danner grundlag for en grad givet ved Københavns Universitet.

Stk. 3. Sager, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, omfattes ikke, da disse indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg.

Grundlag

§ 2. Bedømmelsen af, om en praksis er i overensstemmelse med kravene til en god videnskabelig praksis, bygger især på de love og andre offentlige forskrifter, der gælder herom, vedtagelser fra forskningsråd eller andre bevilgende institutioner og fonde samt videnskabetiske kodekser fastsat af videnskabelige selskaber eller andre faglige grupper.

Hensyn

§ 3. God videnskabelig praksis kræver hensyntagen til bl.a.

- 1) forskningens uafhængighed og forskernes ytringsfrihed som nærmere anført nedenfor stk. 3,
- 2) de personer eller det objekt, som forskningen vedrører, eller som den får betydning for,
- 3) åbenhed om finansiering, dvs. om de økonomiske resurser, som danner grundlag for forskningsvirksomheden,
- 4) oplysning om de personer, der som medforfattere eller på anden relevant måde har medvirket i forskningsvirksomheden og til opnåelse af det videnskabelige resultat,
- 5) korrekt formidling af forskningens resultater uden fordrejning eller vildledning om disses karakter og indhold.
- 6) åbenhed om eventuel tidligere publicering.

Stk. 2. Til god videnskabelig praksis kan endvidere høre, at forskeren – i overensstemmelse med Københavns Universitets værdigrundlag der siger at ”Forskningen udføres med ansvarlighed over for dens genstand, valget af metode samt anvendelsen af resultatet” – også redegør for sine overvejelser om konsekvenser af eller muligheder for anvendelse af de resultater, som forskningen har frembragt.

Stk. 3. Universitetet skal værne om sin forskningsfrihed og søge højeste niveau af videnskabelig standard og etik. Forskningsfrihed indebærer frihed til at vælge forskningsemne, frihed til at stille spørgsmål, frihed til at bestemme hvilket materiale og hvilke metoder man vil benytte for at finde svar, og frihed til at fremlægge hypoteser, resultater og ræsonnementer offentligt. Universitetet skal sikre, at de forskningstrategiske rammer, der fastlægges i udviklingskontrakten for universitetets virksomhed, ikke unødigt begrænser forskningsfriheden for den enkelte medarbejder. Universitetet skal sikre, at forskningsopgaver tilrettelægges og fordeles, så hver enkelt videnskabelig medarbejder så vidt muligt selv kan vælge forskningsemne. Endelig skal universitetet sikre faglig åbenhed i forskningsmiljøerne, således at mangfoldighed og gensidig kritik kan komme til fri udfoldelse.

Kap. 2. Praksisudvalget

Udvalget

§ 4. Rektor nedsætter et udvalg til behandling af spørgsmål om god videnskabelig praksis, betegnet Udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget).

Stk. 2. Som medlemmer kan udpeges professorer eller lektorer ved Københavns Universitet. Der udpeges ét medlem fra hvert af universitetets fakulteter. Der udpeges på tilsvarende måde en suppleant for hvert medlem. Medlemmer og suppleanter udpeges for en periode af 3 år. Genudpegning som medlem kan finde sted én gang.

Stk. 3. Rektor udpeger udvalgets medlemmer og suppleanter efter indstilling fra fakulteternes akademiske råd samt bestemmer, hvem der skal være formand og næstformand.

Stk. 4. Udvalget kan ved behandling af særlige spørgsmål supplere sig med én eller to personer, der repræsenterer særlig indsigt i et bestemt fagområde, jf. kap. 3.

Opgaver

§ 5. Udvalget har til opgave at

- 1) bidrage til at klargøre de eksisterende normer for god videnskabelig praksis,
- 2) tage initiativ til, at der foregår en drøftelse af normerne for god videnskabelig praksis,
- 3) afgive indstilling om konkrete sager, jf. nærmere kap. 3.

Stk. 2. Udvalget kan herudover – efter opdrag fra Rektor eller af egen drift – stille forslag om regler og vejledninger om god praksis.

Stk. 3. Udvalget træffer selv bestemmelse om tilrettelæggelsen af dets arbejde.

Stk. 4. Udvalget afgiver en årlig beretning om sin virksomhed.

Kap. 3. Sagsbehandling

Initiativ og frister

§ 6. En sag kan rejses for udvalget ved, at

- 1) en navngiven fysisk eller juridisk person indgiver en skriftlig klage,
- 2) rektor forelægger udvalget en sag,
- 3) udvalget på eget initiativ tager en sag af særlig betydning op,
- 4) en person, som ønsker at blive rensset for verserende rygter eller beskyldninger, anmoder udvalget herom.

Stk. 2. En sag skal rejses for udvalget inden rimelig tid efter, at den, der tager initiativ til sagen, har eller burde have haft de nødvendige forudsætninger for at starte sagen. En sag, der rejses efter stk. 1, nr. 1- 3, må ikke vedrøre forhold, der er mere end 5 år gamle, når sagen startes ved udvalget, og en sag, der rejses efter stk. 1, nr. 4, må ikke vedrøre rygter eller beskyldninger, som har været den pågældende bekendt i mere end 1/2 år, når udvalget anmodes om at behandle sagen. I særlige tilfælde kan udvalget se bort fra disse frister.

Afvisning

§ 7. Udvalget kan afvise at behandle en sag, hvis klagen findes åbenbart grundløs, eller hvis sagen ikke findes at have betydning for de formål, som udvalget skal varetage, jf. § 1.

§ 8. Hvis sagen angår et forhold, hvori der rejses spørgsmål om uredelighed, skal sagen afvises, da et sådan skal indbringes for et af de statslige uredelighedsudvalg. Hvis sagen behandles af en anden myndighed eller et andet organ, kan behandlingen stilles i bero, indtil afgørelse foreligger herfra. Udvalget vejleder forinden den, der har indbragt sagen for udvalget, herom. Udvalget kan vejlede den, der har taget initiativ til en sag for udvalget, om muligheden for at indbringe sagen for et uredelighedsudvalg.

Oplysning

§ 9. Udvalget sørger for, at sagen oplyses tilstrækkeligt. Udvalget kan indhente udtalelser fra sagkyndige.

Stk. 2. Udvalget kan til behandling af en sag etablere et ad hoc-udvalg af sagkyndige, hvori det fagområde, hvortil sagen hører, i særlig grad repræsenteres. Personer, som ikke er medlemmer af udvalget, kan indgå i ad hoc-udvalg. Et ad hoc-udvalg afgiver indstilling til udvalget. For ad hoc-udvalg gælder reglerne i § 10, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3.

Redegørelse

§ 10. Udvalget afslutter sagsbehandlingen med en begrundet stillingtagen til, hvorvidt forholdet er i strid med god videnskabelig praksis. Sagsbehandlingen skal i almindelighed afsluttes inden 6 måneder, efter at sagen er rejst for udvalget.

Stk. 2. Udvalget sender sin redegørelse til rektor, til den indklagede og til klageren.

Stk. 3. Er der ikke enighed i udvalget, skal mindretallets standpunkt og begrundelse anføres.

Kap. 4. Ikrafttræden m.m.

§ 11. Forvaltningslovgivningens regler finder anvendelse på udvalg og ad-hoc udvalg og disses redegørelse.

§ 12. Reglerne træder i kraft den 1. januar 2005. Ændringerne i § 3, stk. 1 og 3, § 4, stk. 1, § 5, stk. 2 og § 12, stk. 2, træder i kraft den 1. september 2007.

Stk. 2. Udvalget afgiver efter behov en redegørelse til rektor om reglernes anvendelighed, herunder forslag til evt. justeringer.

Københavns Universitet

Rektor Linda Nielsen, den 11. april 2005

Rektor Ralf Hemmingsen, den 1. september 2007

8. Ny forretningsorden for Praksisudvalget

Med rektors godkendelse har Praksisudvalget 7/3 2008 fastsat nedenstående forretningsorden. Forslaget til forretningsorden var ledsaget af bemærkninger, hvor der redegøres nærmere for de foreslåede reglers forhold til KU's standardforretningsforordning for akademiske råd; der henvises herom til udvalgets hjemmeside.

I henhold til beslutning på Praksisudvalgets møde den 5. marts 2008 fastsættes hermed en forretningsorden til brug for Udvalget vedr. god videnskabelig praksis (Praksisudvalget).

Konstitution

§ 1. Praksisudvalget (herefter benævnt Udvalget) består af en repræsentant for hvert af universitetets fakulteter. For hver repræsentant udpeges en suppleant.

Stk. 2. Som medlemmer og suppleanter kan kun udpeges professorer eller lektorer ved Københavns Universitet.

Stk. 3. Medlemmer og suppleanter udpeges for en funktionsperiode af 3 år. Genudpegning som medlem kan kun finde sted én gang.

Stk. 4. Medlemmer og suppleanter udpeges af rektor efter indstilling fra fakulteternes dekaner og efter forudgående høring af fakulteternes akademiske råd.

Stk. 5. Rektor bestemmer, hvem der skal være formand og næstformand for udvalget.

Stk. 6. Udvalget sekretariatsbetjenes af universitetets fællesadministration. Udgifterne til udvalgets virksomhed afholdes over en af rektor meddelt bevilling til udvalget.

Sagkyndige udvalg m.v.

§ 2. Udvalget kan til brug for oplysning af en sag indhente udtalelser fra sagkyndige.

Stk. 2. Udvalget kan endvidere ved behandling af særlige spørgsmål nedsætte et sagkyndigt udvalg bestående enten af medlemmer/suppleanter fra udvalget selv, af personer uden for udvalget, eller med en blandet sammensætning af interne og eksterne medlemmer, som i alle tilfælde repræsenterer særlig indsigt i et bestemt fagområde. Udvalget kan beslutte at tilforordne udvalgets formand som sekretær for det sagkyndige udvalg.

Møder

§ 3. Udvalget udøver sin virksomhed i møder, jf. dog § 4. Udvalget afholder mindst fire møder årligt.

Stk. 2. Indkaldelse til møderne udsendes elektronisk så vidt muligt med 8 dages varsel til medlemmerne, jf. dog stk. 4 og 5. Indkaldelsen ledsages af en dagsorden samt relevant bilagsmateriale.

Stk. 3. Ethvert medlem kan kræve punkter omfattet af udvalgets kompetence optaget på dagsordenen. Punkter, der ønskes optaget på dagsordenen, skal være formanden i hænde senest to uger før mødets afholdelse. Bilagsmateriale til sådanne punkter fremsendes så vidt muligt elektronisk samtidig til formanden.

Stk. 4. Formanden skal indkalde udvalget, når en tredjedel af udvalgets medlemmer elektronisk fremsætter begæring herom med angivelse af dagsorden. Mødet skal i så fald afholdes inden 14 dage efter formandens modtagelse af begæringen. Såfremt begæringen vedrører en sag med en tidsfrist, skal mødet afholdes inden for et tidsrum, der gør det muligt at behandle sagen rettidigt.

Stk. 5. Når forholdene gør det påkrævet eller den foreliggende sag er af særlig hastende karakter, kan formanden indkalde til ekstraordinære møder.

§ 4. Beslutning om behandling og afgørelse af enkeltsager træffes af udvalget på møder. Formanden ekspederer udvalgets beslutninger og er herunder beføjet til at foretage alle nødvendige skridt til sagernes oplysning og behandling i øvrigt.

Stk. 2. Mere rutineprægede sager kan med udvalgets tilslutning behandles skriftligt. Ligeledes kan formanden efter konkret vurdering lade enkeltsager behandle skriftligt, således f.eks. sager af hastende eller faktisk mindre kompliceret karakter.

Stk. 3. Sager, som efter stk. 2 behandles skriftligt, udsendes med syv dages svarfrist, med mindre forholdene tilsiger en kortere frist. Inden svarfristens udløb kan et medlem begære en sag behandlet på det førstkommende møde i udvalget.

Offentlighed og tavshedspligt

§ 5. Udvalgets møder er lukkede.

Stk. 2. Udvalgets medlemmer har tavshedspligt med hensyn til behandlingen af personsager og sager, der i øvrigt er omfattet af lovgivningens bestemmelser om tavshedspligt.

§ 6. Udvalgets mødemateriale, herunder dagsordener og beslutningsreferater, gøres tilgængeligt for udvalgets medlemmer på universitetets mødeforum.

Stk. 2. Det godkendte referat fra udvalgets møde lægges på mødeforum hurtigst muligt efter mødets afholdelse. En kopi af referatet tilstilles rektor til orientering.

Stk. 3. Udvalgets formand orienterer rektor om verserende og afgjorte sager efter behov.

Stk. 4. Udvalget orienterer universitetets medarbejdere om udvalgets afgørelser og øvrige virksomhed gennem offentliggørelse af en årsberetning.

Stk. 5. Omtale af personsager i udvalgets årsberetning sker i anonymiseret form.

Beslutningsdygtighed

§ 7. Udvalget er beslutningsdygtigt, når mindst halvdelen af det fastsatte antal medlemmer er til stede.

Stk. 2. Udvalgets møder ledes af formanden. I tilfælde af formandens forfald leder næstformanden mødet. Mødelederen træffer afgørelse i alle spørgsmål vedrørende mødernes ledelse. Sagerne behandles i mødet i den rækkefølge, hvori de er optaget på dagsordenen, medmindre formanden beslutter andet på mødet under godkendelse af dagsorden.

Stk. 3. Udvalgets afgørelser træffes ved simpelt stemmeflertal blandt de tilstedeværende. Ved stemmelighed er formandens stemme udslagsgivende.

Mødepligt, habilitet og suppleanter

§ 8. Medlemmerne har pligt til at deltage i udvalgets møder.

Stk. 2. Medlemmer, der er forhindret i at deltage i et møde, skal underrette formanden herom inden mødets afholdelse. Formanden træffer afgørelse om, hvorvidt der skal indkaldes en suppleant

til det pågældende møde. Indkaldelse af suppleanter kan normalt kun finde sted ved medlemmers længere varende forfald.

Stk. 3. I beslutningsreferatet anføres for hvert enkelt møde, hvilke medlemmer der var til stede under hele mødet, henholdsvis under de enkelte dagsordenspunkter.

Stk. 4. Medlemmerne kan kun deltage i udvalgets afstemninger, når de personligt er til stede under disse, jf. dog sager, der behandles skriftligt efter reglerne i § 4.

Stk. 5. Medlemmer, suppleanter og andre, der er inhabile i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag, jf. Kap. 2 i Forvaltningsloven.

Stk. 6. Medlemmer, suppleanter og andre, der ved, de er inhabile, eller tror, de muligvis er det, har pligt til hurtigst muligt at informere formanden herom. Spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, afgøres – i de tilfælde, hvor dette ikke er evident – af formanden, der meddeler beslutning herom til personen.

Stk. 7. Hvis et medlem af udvalget mister sin valgbarhed, udtræder medlemmet af udvalget, og suppleanten indtræder i stedet for resten af valgperioden.

Stk. 8. Hvis et medlem får orlov i løbet af en valgperiode eller på grund af sygdom eller lignende er ude af stand til at deltage i udvalgets arbejde, bestemmer udvalget, om medlemmet skal udtræde for orlovsperioden eller for hele resten af valgperioden.

Stk. 9. Hvis et medlem udtræder efter reglerne i stk. 7 og 8, udpeger rektor suppleanten som nyt medlem; hvis ingen suppleant findes, udpeger rektor et nyt medlem efter reglerne i § 1.

Beslutningsreferat og udmøntning af udvalgets beslutninger

§ 9. Udvalgets beslutninger optages i et beslutningsreferat, der så vidt muligt udsendes elektronisk senest 14 dage efter mødet og forelægges til godkendelse. Godkendelse af referatet kan ske elektronisk. Ethvert medlem kan forlange sin afvigende mening optaget i referatet.

Stk. 2. Formanden ekspederer udvalgets beslutninger.

Udvalgets sagsbehandling

§ 10. Vedrørende udvalgets sagsbehandling henvises til de herom gældende bestemmelser i de for udvalget gældende regler om god videnskabelig praksis (kap. 3. Sagsbehandling) med tilhørende vejledning (ad §§ 6-10). Derudover henvises til udvalgets hjemmeside, hvor der redegøres for udvalgets praksis mht. behandling af enkeltsager (link til Sagsbehandling).

Ikrafttrædelse og ændringer

§ 11. Forretningsordenen træder i kraft ved udvalgets vedtagelse.

Stk. 2. Ethvert medlem er forpligtet til at rette sig efter formandens afgørelse med hensyn til forståelsen af forretningsordenens bestemmelser.

Stk. 3. Forretningsordenen kan ændres af udvalget ved almindeligt flertal.

Stk. 4. Udvalgets forretningsorden tilstilles rektor.

Nærværende forretningsorden for Praksisudvalget ved Københavns Universitet træder i kraft den 5. marts 2008.

9. Praksisudvalgets medlemmer

Navn	Titel	Enhed
Peter Sandøe 01-01-2007	Professor	Det Biovidenskabelige Fakultet
Harald Severin Hansen 01-01-2007	Professor	Det Farmaceutiske Fakultet
Jan Riis Flor 11-04-2005 (genudpeget 11-04-2008)	Lektor	Det Humanistiske Fakultet
Carsten Henriksen , formand 01.10.2006	Professor	Det Juridiske Fakultet
Berthe Marie Willumsen 11-04-2005 (genudpeget 11-04-2008)	Professor	Det Naturvidenskabelige Fakultet
Christian Hjorth-Andersen 01-01-2008	Professor	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Niels Keiding , næstformand 11-04-2005 (genudpeget 11-04-2008)	Professor	Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
Mogens Müller 11-04-2005 (genudpeget 11-04-2008)	Professor	Det Teologiske Fakultet

Udvalgets medlemmer udpeges af rektor for en periode af 3 år. Genudpegning kan finde sted én gang, jf. § 3, stk. 2, i de for udvalget gældende regler.

Årsberetning 2008

Udvalget vedr. god videnskabelig praksis
(Praksisudvalget)

Københavns Universitet
Direktørsekretariatet
Nørregade 10, Postboks 2177
1017 København K

Redaktionel tilrettelæggelse:
Carsten Henriksen
Design: KU Kommunikation
Tryk: Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter